

Beste lezers,

vooreerst wil ik jullie vanwege alle Berla-medewerkers een voorspoedig en vooral een gezond 2022 wensen.

Het afgelopen jaar was voor onze vereniging een jaar van uitdagingen. In volle coronacrisis slaagden wij erin om onze tijdschriften op regelmatige basis te laten verschijnen. Ons archief verhuisde van de gemeentelijke bibliotheek en de quasi volledige zolderverdieping van het cultuurhuis naar de archiefkelders van het administratief centrum. Een vaste ploeg komt wekelijks samen om te inventariseren, te digitaliseren en de boeken in de bibliotheek te reorganiseren. Voor dit titanenwerk zoeken we nog medewerkers. Voelt U zich geroepen, om binnen onze werking een klein deeltje van je vrije tijd te besteden, dan lees je best onze oproep op blz 26 en 27 in dit tijdschrift.

2021 was ook een jaar van verdriet. Twee geweldige medewerkers ontvielen ons: Johan Grootaers (*internationaal befaamd bouwhistoricus, raadgever en auteur*) en Lucianus Van Rompaey (*lid van de raad van bestuur, gids van Vlaanderen, organisator van onze uitstappen en duiveltje doet alles,...*).

We zullen hen oprecht missen.

Om het jaar goed te starten vind je in deze uitgave diverse artikels: Wie was wie in de Boechtstraat anno 1950? (*Piet en Jef De Cuyper*) - De Boechtstraat in Meise, anno jaren 1950 (*Piet De Cuyper*) - Toen de tram nog over de Nieuwelaan reed... - Het proces tegen Guiliam Mertens in 1745 (*Marc Gillisjans*) - Hof Ten Steene (*Dirk Geeroms*) - Drie herbergruzies (*Marc Gillisjans*) - Een verdwaald schilderij komt terug naar huis.

Naar goede gewoonte sluit ik dit voorwoord af met ons gemeentebestuur, de mensen van de technische dienst, de cultuurraad, onze leden en steunende leden en al onze medewerkers te bedanken voor hun steun en inzet.

Met vriendelijke groeten,

Jan Verbelen,
voorzitter.

Is erfgoed ook iets dat jij belangrijk en waardevol acht? Wil je ons een steuntje in de rug geven?

Wel, kom dan ook als lid bij onze kring en help ons de waardevolle zaken van gisteren door te geven aan allen die na ons komen...

Hoe?

GEWOON LID: stort € 20 op rekening BE80.7380.4197.7477 met vermelding van jouw email of jouw postadres of nog beter:

STEUNEND LID: stort € 40 op rekening BE80.7380.4197.7477 met vermelding van jouw email of jouw postadres.

En samen zorgen we dat ons gezamenlijk verleden niet vergeten zal worden.

Laat ons verleden niet verloren gaan !

Interesse voor erfgoed? En wil je graag wat meer weten over wat hier vroeger allemaal gebeurde en hoe er geleefd werd? Wel, dan zit je bij Berla aan het goede adres...

Er liepen heel wat projecten en de covid-19-epidemie hakt daar nu al twee jaar zwaar op in...

Maar we proberen ons aan te passen: we leggen meer nadruk op bestaande activiteiten (*bijvoorbeeld ons tijdschrift*), en zetten zwaar in op het ordenen en archiveren van onze documentatie (*kijk maar eens op blz. 26 en 27*).

En niet te vergeten: heel wat meer individuele inzet, zoals opzoekingen en verzamelen van informatie in de gemeente. Jammer genoeg hebben de voorschriften en de voorzichtigheid ons in 2021 ook belet om onze "gewone" activiteiten als praatcafés en uitstappen verder te organiseren. Maar ook daarvoor liggen al projecten klaar op de plank...

We zitten dus echt niet stil, ook al is dat in recente tijden wat minder "publiek" dan voorheen. Misschien kunnen we toch in 2022 terug wat meer in onze gewone plooi vallen? We blijven hopen...

Wat is eigenlijk *jouw favoriete onderwerp* om eens onder handen te nemen? Want "erfgoed" is véél breder dan wat het op het eerste zicht lijkt... en elk nieuw interessegebied is een verrijking voor onze kennis.

Zoals vroeger al gezegd: **er bestaat geen "kleine" hulp: alle beetjes helpen** en verbeteren de situatie!

Interesse? Contacteer ons dan even op erfgoedberla@live.com
of via ons postadres **Brusselsesteenweg 44 bus 1 – 1860 Meise**
of spreek gewoon eens iemand van **onze bestuursleden** aan.

Maar je kan ons ook al een heleboel helpen door lid te worden !

Voor 2022 blijft het **lidgeld** net hetzelfde als de vorige jaren: **€ 20**.

Daarmee steun je ons al een heel eind en kunnen we beter zorgen dat wat hier vroeger reilde en zeilde ook voor de toekomst bewaard én gekend zal blijven.

Maar wil je ons een **bijkomend steuntje** in de rug geven?

Wel, wordt dan **steunend lid**: dat kost **€ 40**, maar betekent voor ons heel wat extra-ademruimte om voor de kennis van ons verleden te kunnen zorgen. En buiten het financiële ook een grote morele steun.

En we zetten traditioneel ieder jaar ook even die steunende leden persoonlijk in de bloemetjes in onze erelijst van gulle schenkers. In 2021 waren dat bijvoorbeeld (in alfabetische volgorde):

Paul Aerts; Urbain Ameryckx; Sonja Becq; Hedwig Begyn; Marcel Belgrado; Jan Bogaerts; Jan Buyens; Joost Callebaut; Willy & Luce Cochez - Lemmens; Herwig Cornelis; Karel De Boeck; Emiel De Boeck; Maurits De Clerck; Piet & Julia De Cuyper - Cornelissen; Lodewijk De Decker; Jan De Meuter; Paul De Ridder; Stefaan De Ridder; Willem De Ridder; Carine De Saeger; Roland De Schutter; André & Josy De Valck - Massaer; (Sumod bvba) Domus; Caroline Duchateau; Alex Geeroms; Jean-Pierre Gilson; Johan Grootaers; Daniel Heyvaert; Thierry Humblet; Frans Kerremans; Willy Kerremans; Marc Leemans; Roger Moreau; Yvonne Olbrechts; Gust Saerens; Jan Saerens; Jan Stallaert; Jean-Pierre Stallaert; Marie-Jeanne Thaelemans; Philippe Van Asten; Eric Van Baelen; Frans Van Cauwenbergh; Gerard Van Den Berg; Jef Van den Brande; Paul Van den Brande; Miel Van den Broeck; Jean Van den Broeck; Albert Van den Bruel; Raphael Van den Steen; Walter Vandepierre; Roeland Van Der Stighelen; Ann Van Dievoet; Martine Van Eeckhout; Paul Van Elewyck; Laurence Van Gansbeke; Els Van Hamme; Roger Van Keer; Bart Van Ransbeeck; Lucianus Van Rompaey; Emiel Vareman; Dirk Verbelen; Jan Verbelen; Rene Verbelen; Jef Verbesselt; Paul V.; Karel Vinck; Sofie Willems.

Toon dus jouw hart voor ons erfgoed en kom er in 2022 (opnieuw) bij.

Je kan het lidgeld (mocht je dat nog niet gedaan hebben) overmaken naar onze rekening

BE80-7380-4197-7477

Met in de **mededeling** jouw **e-mail-adres** (of, indien je dat niet hebt: jouw postadres).

Met al onze dank bij voorbaat !

WIE WAS WIE IN DE BOECHTSTRAAT ANNO 1950?

*Piet De Cuyper
Jef De Cuyper*

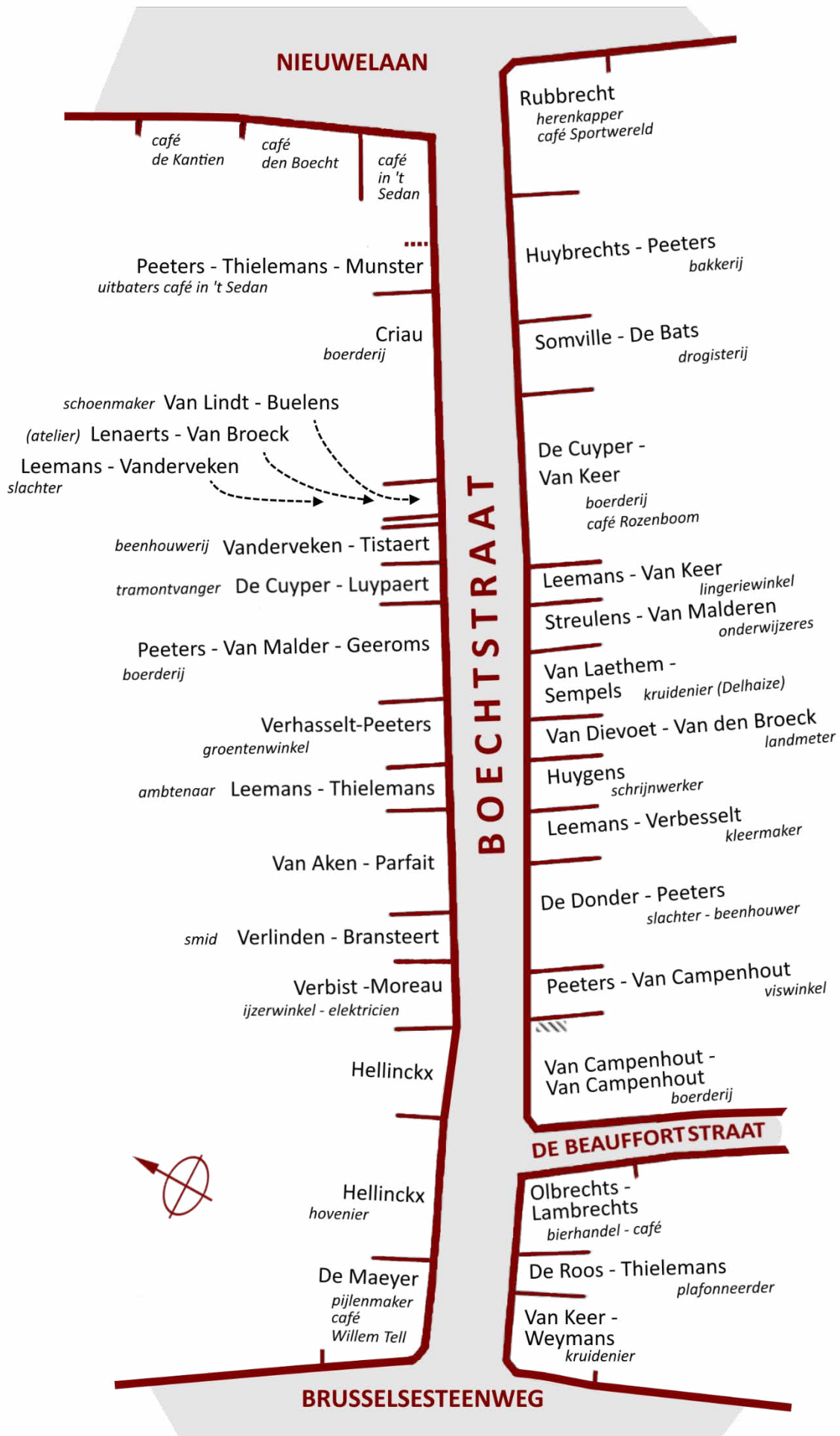
Mensen verhuisden naar elders, kwamen erbij wonen en stierven er soms ook, maar de aanwezigen van onze jeugd in en bij "onze" Boechtstraat in Meise waren...

VAN DE BRUSSELSESTEENWEG NAAR DE NIEUWELAAN, RECHTS, LANGS DE ZUIDKANT:

- Wannas **Van Keer** en Josephine **Weymans** – *Finne va Kieer*
- Jozef **De Roos** en Marie **Thielemans** – *de familie De Roos*
- Fernand **Olbrechts** en Marguerite **Lambrechts** – *Fernand den biesteker*
- Jan **Van Campenhout** en Stefanie **Van Campenhout** – *Jan va Miel den boer*
- René **Peeters** en Maria **Van Campenhout** – *de viswinkel van Maria*
- Philippe **De Donder** en Elisabeth **Peeters** – *Flup den bienhaaver*
- Louis **Leemans** en Jeanne **Verbesselt** – *Louis va Polinus*
- Pierre **Huygens** en Jeanne **Franssens** – *Pierre de schraanwerker*
- César **Van Dievoet** en Maria **Van den Broeck** – *César de landmeiter*
- Jozef **Van Laethem** en Aline **Sempels** – *Jef van den Delhaize*
- Jeanne **Streulens** en haar moeder Maria Theresia **Van Malderen** – *Trèze va Streulens*
- Jean **Leemans** en Louise **Van Keer** – *Jean en Wis va Titte*
- Jean **De Cuyper** en Florence **Van Keer** – *Jean va Waikke Cuyper en Florans va Frans de facteur*
- Jean **Somville** en Emma **De Bats** – *Jean den drogist en zijn vraaven*
- August **Huybrechts** en Yvonne **Peeters** – *Yvonne van den bekker*
- Maurice **Rubbrecht** – *Maurice de coiffeur*

VAN DE BRUSSELSESTEENWEG NAAR DE NIEUWELAAN, LINKS, LANGS DE NOORDKANT:

- Jerome **De Maeyer** – *Jerome de paillemaker*
- (broer en zus) Pieter en Jeanne **Hellinckx** – *de familie Hellinckx*
- Henri **Hellinckx**
- Jozef **Verbist** en Maria **Moreau** – *den ijzerwinkel van menier Verbist*
- Jozef **Verlinden** en Jeanette **Bransteert** – *Jef de smid*
- Willem **Van Aken** en Marie **Parfait** – *Zwette Piee en Marie Parfait*
- Alfons **Leemans** en Louise **Thielemans** – *Fons van Titte*
- Jean **Verhasselt** en Marie **Peeters** – *bij Verhasselt*
- Frans **Peeters** en Marie **Van Malder** – *den Binner*
- Jozef **De Cuyper** en Marie **Luypaert** – *Jef va Kuipes*
- Michel **Van der Veken** en Maria **Tistaert** – *Michel den bienhaaver*
- Rie **Van Lindt** en Marie **Buelens** en dochter Jeanne – *Rie de schoenmaker*
- Henri **Lenaerts** (beeldhouwersatelier)
- Raymond **Leemans** en Maria **Vanderveken** – *Piee en Fieke van boikkes*
- (broers en zus) Laurent, Louise en Jef **Criau** – *Rang, Wis en Jef va Creaal*
- Petrus **Peeters** en Anna **Thielemans**, zoon Henri **Peeters** en Marie **Munster**
- café den Boecht – met de duivenmaatschappij De Witte Pen
- café de Kantien

DE BOECHTSTRAAT IN MEISE ¹, ANNO JAREN 1950

ONZE "GEBUREN" VAN "DE ROZENBOOM"

Piet De Cuyper

Toen men bij Berla mij vroeg om eens een paar herinneringen van vroeger op te schrijven voor hun tijdschrift kon ik niet vermoeden dat ik tijdens mijn jeugd zoveel mensen ontmoette in en rond ons staminee "De Rozenboom" die de moeite waard waren om over te vertellen. Over onze burens in de Boechtstraat alleen al kan ik een boek schrijven...

Ik waag mij er aan om ze één voor één zo beknopt mogelijk terug tot leven te roepen en ik start op de hoek van de Boechtstraat en de Nieuwelaan zo'n zeventig jaar geleden...

Ik vernoem ze zoals de dorpelingen ze noemden en daar achter volgt hun officiële naam:

CAFÉ SPORTWERELD MAURICE DE COIFFEUR

Maurice Rubrecht

Een heren-kapsalon met café waar de meeste mannelijke inwoners van Meise hun haar lieten knippen.

Maurice Rubrecht was nog vrijgezel en vooral de week voor de kermis (begin juli en begin oktober) was het er gezellig druk.

Men was wel niet verplicht iets te drinken maar de meeste volwassenen dronken tijdens het wachten een pint.

Hij was ook gekend door de jeugd als een vriendelijke meneer die goed overweg kon met de kinderen.

De "kadeekes" van Jean en Florence werden er ook regelmatig naartoe gestuurd met drie tegelijk.

Als het niet te druk was schoor hij ook de baarden maar daarvoor hadden wij in Meise een specialist die naast schapenscheerder ook de barbier was, zijn naam was "Goren". Hij woonde onder de toren van de Sint-Martinuskerk en de mannen werden er "aan de lopende band" geschoren.

Zijn vrouw zeepte de baarden van de *mansmensen* in en hij schoor ze met het scheermes zo glad als "kinderpoepkes", waarna zijn echtgenote met aluin de versgeschoren kinnebakken bewerkte en schoonwreef!

Er werd verteld dat, als de zeepborstel te droog was, hij op de borstel spuwde. Als men hem vroeg waarom hij dat deed dan zei hij laconiek: dat is

"service eerste klas". Een klant die dit scenario voor het eerst meemaakte keek stomverbaasd toe: "amai, en dat noemt zich barbier eerste klas... ge moet niet vragen moest hij tweede klas zijn!". Waarop hij volgend antwoord kreeg: "ha man, dan spreekt hem niet op zijne borstel, ma wel recht op ave smikkel!".

Rare gewoonte onder de toren!

Terug naar Maurice, die huwde op hogere leeftijd met een weduwe en hij kreeg dus hulp om de pintjes te tappen.

Het was er altijd gezellig vertoeven en af en toe kwamen we als kleine jongens nog iets te weten met al die grote mensenpraat; dat waren we al een beetje gewoon van in "De Rozenboom".

De boekskes bestonden nog niet, maar roddelen wel...

YVONNE VAN DEN BEKKER

August en Yvonne Huybrechts – Peeters
bakkerij

Naast Maurice was de bakkerij van Yvonne.

Haar man kregen we zelden te zien want die werkte 's nachts en sliep terwijl Yvonne het brood en vooral de lekkere kramiek verkocht. Ook haar melkbrood was heerlijk en met de kermis verkocht ze grote taarten met crème patissier, aardbeien en crème fraiche.

Yvonne was een frisse verschijning tussen al dat lekkers!

¹ Wat nu de "Boechtstraat" heet, was vroeger officieel de "Kuiperstraat", een naam die nog lang nadien in de geesten van de plaatselijke bevolking bleef hangen. Dat

was dus niet omdat de familie De Cuyper er neerstreek, maar omdat er ooit inderdaad een kuiper als ambachtsman actief was...

Er waren in Meise twee grotere bakkerijen: de bakkerij van Yvonne in de Boechtstraat (*nu "Seynaeve"*) en rechtover het standbeeld van "*den Baron*" de bakkerij van Van Malderen (*nu KBC*).²

Daar moesten we als kleine jongens grote boerenbroden halen om in de pensen te draaien als het varken werd geslacht door vader Cockaert (*vader en grootvader van de uitbaters van "Meubelen Cockaert"*). Ik ga niet te ver uitweiden maar ik heb sindsdien nooit nog zulke lekkere pensen gegeten, dat moest gezegd worden. (*hoewel die van Rangske Peeters, ook in de Boechtstraat, heel lekker waren!*).

Die boerenbroden hadden een doorsnee van ongeveer een halve meter en als kleine jongens was dat te zwaar om dragen: daarom rolden we die over de grond (als het droog was)! Dat was geen probleem want alleen het kruim werd in de pensen gedraaid, de korsten waren voor het nieuwe varken.

"*Bij de zwette*" werd de bakkerij genoemd, naar het schijnt omdat den bakker zwart haar had en een uitgesproken zwarte baard.

Ik heb vooral de zoon Leon goed gekend (*voorzitter van de fanfare Concordia*).

Hij was sponsor van onze reuzen "Janneke en Mieke".

JEAN DEN DROGIST EN ZIJN VROUWEN...

Jean en Emma Somville - De Bats

Twee huizen verder, naast de stal van *onze Pit* (ons paard) was een drogisterij gevestigd.

Jean den drogist was een speciale man die dus alle mogelijke producten verkocht om te kuisen, te wassen, enz.

Je kunt het onderhoudsproducten noemen, maar hij had ook schoonheidsproducten: parfum, lippenstift,... om kort te zijn alles wat moeder de vrouw mooier maakt.

Toen was dat nog niet in de mode maar als je de winkel betrad om wat onderhoudsproducten te halen, zorgde hij er voor dat hij U ook liet kennis maken met een lekker geurtje.

De geur van zeep en van wat in die tijd doorging voor parfum, een rek met reukwaters, *dame-*

² Zie ook: Geert Deblieck, *Vijf generaties bakkers Van Malderen in Meise*, Berla-tijdschrift nr. 137, maart 2021, blz. 21-25.

*jeannes*³ met producten... het kwam U allemaal tegemoet als je de winkel betrad.

Hij kon het ook goed uitleggen en vooral verkopen.

Madame van den drogist was een vrouw die al de producten in de winkel demonstreerde door er vooral zelf gebruik van te maken. Zij was altijd mooi geschminkt en was dus tussen de gewone mensen een buitenbeentje.

Ook haar twee mooie dochters mochten gezien worden en ze waren alle drie zeer modieus gekleed. Om het in mensentaal te zeggen: ze mochten en werden gezien! Een stukje Brusselse avant-garde in de Kuipestraat van de jaren 50.

Bij goed weer demonstreerden ze dat door in badkostuum te zonnen in de tuin maar de ladder van onze kersenboom was hoger dan de haag en we hadden als mannen in wording een uitstekende kijk op de "zonnekloppers".

Mevrouw Emma Somville was ook coiffeuse voor de modebewuste dames uit het dorp.

MMaakt u geen zorgen!

U vindt het noodige in de
D R O G E R I J

◀ **DEN GROOTEN OLIFANT** ▶

BOECHTSTRAAT MEISE

GAAT DAAR VOOR UW FOTO'S

filmen - ontwikkelen - vergroten

en... vergeet niet foto's te laten nemen van huwelijksfeesten
e, a., zij blijven levenslang een schoone herinnering.

Reclame van de drogisterij van Jean Somville.

Jean was ook een fervent en getalenteerd fotograaf die meedeed aan wedstrijden en daarmee mooie prijzen won.

Op de achterkant van een programmaboekje uit die tijd vond ik een advertentie en ontdekte ik de naam van de winkel "*Drogierij Den Grooten Olifant*", filmen, ontwikkelen en vergroten van uw foto's.

Hij nam ook foto's van huwelijksfeesten en de toen gebruikelijke naakte foto's van baby's.

Later zou hij kunstfotograaf worden en zich in Brussel met een foto-studio vestigen.

Lieve en zeer vriendelijke mensen en onze naaste burens.

³ Grote glazen voorraad flessen.

De Boechtstraat, begin jaren '50 – de rode pijl duidt de Rozenboom aan.

**JEAN VA WAIKKE CUYPES EN
FLORANS VA FRANS DE FACTEUR**

*Jean en Florence De Cuyper - Van Keer
Café - boerderij "De Rozenboom"*

Florence Van Keer in de De Beaufortstraat.

De bevrijdingsstoet van 1945 voor de Rozenboom.

Naast de drogisterij bevond zich dus de eigendom van de café-boerderij "De Rozenboom", zo'n 25 m breed aan de straatkant en zo'n 55 m diep, met paardenstal, schuur, stallen, café en woonruimte met achteraan tot aan de Limbosweg een grote groententuin en boomgaard.

Toen één van de vier boerderijen in de Boechtstraat.⁴

⁴ Zie ook: Piet De Cuyper, *Mijn jeugd in Meise-dorp*, Berla-tijdschrift nr. 135, oktober 2020, blz. 3-10.

De trammannen Jef en Jean De Cuyper.

JEAN VAN TITTE EN TANTE WIS

Jean en Louise Leemans - Van Keer

Aan de andere zijde van "De Rozenboom" woonden onze nonkel en tante, Jean Leemans en Wis Van Keer, die een winkel hadden van onderkleding.

Jean was ook verkoper van mooie manshemden en bijhorende *plastrons*. Hij stond hiermee op de markten en af en toe mocht ik eens mee.

Dat gevoel van op de markt te staan is speciaal en had ik geen drukkersberoep geleerd dan was ik zeker op de markt gaan staan. Het is een beetje toneelspelen maar dan improvisatie. Steeds een ander publiek waar je uw producten aan de man of vrouw moet brengen. Zeer boeiend en afwisselend met matig of groot succes dat afhangt van de verkoop en het weer.

Jean van Titte (in de volksmond) was een echte entertainer en misschien heb ik daar de goesting van toneelspelen wel geleerd!

Hij speelde ook eersten bugel in de fanfare "Concordia".

Wis deed de winkel en was ook een van de eerste vrouwen in Meise die *gaines* en *soutiens* verkocht. Stiel apart in het boerendorp van Meise in de jaren vijftig.

*Wis
Van Keer.*

*Jean
Leemans.*

Een BH kon men het nog niet noemen, eerder een keurslijf met baleinen en daarop een paar omgekeerde "*boerensjatten*" om de borsten te ondersteunen.

Ook de toen zeer gekende "*sjartellen*" om de eerste nylons (voorlopers) op te houden werden er aan de vrouw gebracht.

De ietwat molliger dames schaften er zich *gaines* of *corsets* aan, om de lijn er in te houden.

De oudste dochter Jeanine kwam vrijen met hare Leon in de keuken van "De Rozenboom" want moeder Wis mocht niet weten dat hun dochter kennis had.

Ons ma was "*haren tijd ver vooruit*" en hielp de "*liefde*" ook een beetje vooruit...

TRÈZE EN JEANNE STREULENS

later: *Raymond Henrion en Germaine Buysse*

Iedereen of toch bijna iedereen in Meise kende Juffrouw Jeanne Streulens, onderwijzeres in de gemeenteschool van Sint-Brixius-Rode en toneeldame bij uitstek.

De moeder van Jeanne was "Trèze" en ze woonden tussen de winkel van *Jean van Titte* en *Jef van Delhaize*.

Het verhaal deed de ronde dat hun overbuur *Den Binner* en *Trèze* mekaar niet konden uitstaan en dat Den Binner er plezier in had om Trèze steeds weer "op stang te jagen", eigenlijk was het meer "poetsen bakken".

Het ging zelfs zover dat Trèze niet durfde buiten komen als Den Binner in de voortuin was.

Als ze haar ruiten kuiste kwam hij "toevallig" buiten. Meestal haastte ze zich terug naar binnen. Hij bezat de kunst om haar door uitlatingen "op haar paard te zetten" en dan riep ze verwensingen terug naar de overkant.

Jeanne Streulens, haar dochter was zoals reeds gezegd onderwijzeres in de gemeenteschool en was in haar vrije tijd vooral bezig met toneel. Ze speelde als jong meisje bij "*De Morgendster*" (gesticht in 1920), de eerste toneelkring van Meise; later ook in verschillende Brusselse toneelkringen.

Jeanne Streulens, 1898-1991.

Ik laat hier mijn broer Frans aan het woord, die Jeanne interviewde en een mooie schets van haar leven maakte:⁵

" Aan het Meise van vóór de nieuwe wijken en van vóór de plotse uitbreiding *Juffrouw Jeanne Streulens* voorstellen is niet nodig. Zij is in de geschiedenis van dit Meise niet weg te denken omdat ze er met hart en ziel mee geleefd heeft. Reeds op jeugdige leeftijd (6 jaar) speelde Jeanne toneel en wel het kindje Jezus in de *Sacré-Coeur* te Jette.

Zuster Kosska van de parochiale meisjesschool Meise heeft haar zeer sterk beïnvloed. Van deze zuster mocht juffrouw Jeanne veel gedichtjes voordragen en nog meer liedjes zingen. Zij deed dat graag en werkte ijverig om het te doen op de manier waarop de goede zuster Kosska het haar geleerd had. Op de prijsuitdelingen van de school speelde zij dan ook altijd mee.

Tijdens de oorlogsjaren 1914-1918 studeerde zij aan de normaalschool bij de Ursulinen te Laken. In 1919 behaalde zij daar haar diploma van onderwijzeres.

Enkele jaren onderwees zij in Laken in de lagere school.

Sinds 1921 gaf ze les aan het eerste, tweede en derde studiejaar in de gemeentelijke school in Rode (Meise).

Dit soort onderwijs was niet gemakkelijk als men weet dat men soms tot rond de vijftig kinderen moest leren lezen, schrijven en rekenen.

Sinds die tijd gaf ze ook voor de zes jaren van de lagere school *vrouwelijke handenarbeid*.

Zo heeft juffrouw Jeanne Streulens in Rode ganse generaties de eerste stappen leren zetten tot het verwerven van een geestelijke rijkdom.

In 1955 werd zij op pensioen gesteld.

Dit rijke leven heeft zich echter niet beperkt tot het onderwijs in de lagere school te Rode. Er was meer...

Er waren eerst de vele uren van het patronaats-toneel, daarna sinds 1920 de gemengde toneelgroep in de maatschappij "*De Verenigde*

⁵ Zie ook: Frans De Cuyper, *Juffrouw Jeanne Streulens speelt tot haar zeventig jaar toneel!*, *Schoon Meise*, jrg. I nr. 3, december 1966, blz. 20-21.

Broeders". Deze groep kende een grote bloei tussen 1920 en 1930.

Wij weten dat het onder andere dank zij de blijvende, regelmatige medewerking van juffrouw Jeanne was dat dit liefhebberstoneel bleef bestaan.

Aan deze avonden van repetities en opvoeringen was veel vreugde verbonden. Er waren de ontelbare anekdotes en de komische situaties tussen deze mensen die in hun toneelvaardigheid van de onderste trap moesten beginnen.

Juffrouw Jeanne heeft zich echter niet beperkt tot het plaatselijk toneel. Zij ging naar Brussel en verbond er zich aan twee belangrijke amateurgroepen "*De Verbroedering*" en "*De Morgenstar*". Met deze groepen speelde zij regelmatig in de K.V.S. (Koninklijke Vlaamse Schouwburg).

Ik denk dat er weinige dagen voorbij gingen dat zij niet zat te blokken voor een toneelstuk. Als de rol haar lag, zoals ze zelf zei, dan ging het er onmiddellijk in. Soms ging het ook moeilijker.

Voor één toneelstuk ging zij gedurende drie maanden tweemaal per week naar de herhalingen in Brussel. Daarbij kwamen de ontelbare avonden om een rol volledig in te studeren.

De sleutel voor het geheim is heel eenvoudig te vinden: zij hield van toneel, van een toneeltekst en van de natuurlijke beweging.

Juffrouw Jeanne had ambitie, zij wilde iets bereiken in de toneelwereld van het Brusselse, hoe klein het ook mocht zijn.

Van 1958 tot 1960 volgde zij de regieschool te Brussel. Dit deed ze niet om nog op late leeftijd een diploma te behalen, maar om iets meer te weten van de techniek in een toneelwerk.

Juffrouw Jeanne zat niet stil... Tweemaal zagen we haar in de afleveringen van "*Jeroom en Benzamien*" op TV.

In 1960 verleende het ministerie van openbaar onderwijs haar de medaille van dramatische kunst voor haar 50-jarig toneeljubileum.

Regelmatig figureerde ze in televisie-series.

In de gemeentepolitiek stelde ze zich tweemaal voor en werd ze de eerste vrouwelijke politica als opvolger, na het overlijden van Victor Amerijckx.

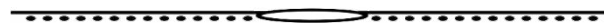
"

Later zou Jeanne Streulens mee aan de basis liggen van de oprichting van toneelkring *Kris-Kras* waar ze op hoge leeftijd nog verscheidene rollen vertolkte en waar ik de eer had om haar tegenspeler te zijn in het eerste toneelstuk dat wij in 1975 in de zaal Triomf speelden.

Ter gelegenheid van haar 90ste verjaardag nam Kris-Kras het initiatief om een wedstrijd te organiseren voor wagenspelen met als inzet "*Het Jeanne Streulensjuweel*".

Spijtig genoeg, zoals zovele mooie initiatieven, is ook dit ter ziele gegaan. Men kan het juweel nog steeds bewonderen in de inkom-hall van het gemeentehuis van Meise te Wolvertem.

Na het overlijden van moeder Trèze kwam haar nicht Germaine bij haar inwonen met haar man Raymond en dochter Martine.

JEF VAN DELHAIZE,
ZIJN MADAME EN ZIJN DOCHTERS
Jozef en Aline Van Laethem - Sempels

De familie Van Laethem had ik reeds voorgesteld in een van mijn vorige artikels; het was wel de belangrijkste winkel van Meise.

Voor die tijd was het qua omvang een zeer grote winkel. Niet alleen voedingswaren kon men er kopen maar ook onderhoudsproducten, parfumerie en ook verven die speciaal in de grote onderkelder artisaan door de meester zelf werden gemengd.

Het was uitzonderlijk dat men toen al andere kleuren kon bekomen dan de gebruikelijke hoofdkleuren. Jef wist precies welke kleuren hij moest mengen om de kleur naar smaak van de klant te bekomen. Nu bepaalt een computer de kleur die Jef moeiteloos kon mengen.

Ik heb er zelf uren avondschoon voor gelopen om het vak coloriet onder de knie te krijgen (respect Jef!).

In de vroegere Boechtstraat waren er twee vrouwen die de titel "*Madame*" kregen, dat waren "*Madame van Delhaize*" en "*Madame van den drogist*", een eretitel in die tijd!

De winkel van Jef is nu de "*Standaard-boekhandel*".

Percelen en gebouwen in de Boechtstraat anno 1951 (bron: plan voorgelegd op de gemeenteraadszitting van 29.12.1951).

LOUIS VAN POLINUS

Louis en Jeanne Leemans - Verbesselt

Meester-kleermaker Louis was een lange magere man die in een herenhuis woonde naast de winkel van Jef van Delhaize.

Hij had er zijn atelier en maakte vooral kleren op maat.

Hij werkte voor een paar confectie-huizen in Brussel en ook voor de begoede Meisenaar die zich een mooi confectiepak kon permitteren; ook voor de bruidegom die in een mooi pak zijn bruid naar het altaar voerde.

Meestal was de bruid dan gekleed door tante Anna die haar naaiatelier had naast de zaal Triomf.⁶

Grote kledingwinkels bestonden nog niet en alles werd aan een zeer schappelijke prijs op maat gemaakt.

Ik denk dat de broeken en vesten van Louis wel wat meer prijziger waren in onze hoofdstad.

Men zag hem niet veel buiten want hij had het zeer druk en de confectiepakken voor Brussel werden opgehaald.

Alleen als hij de maat moest nemen of de kostuums moest aanpassen reed hij met tram "L" naar de hoofdstad.

Hij werd in de volksmond altijd "*Louis van Polinus*" genoemd.

⁶ Zie ook: Piet De Cuyper, *De Maskes va Maas*, Berla-tijdschrift nr. 138, juni 2020, blz. 42-44.

FLUP DEN BIENHAVER

Philippe en Elisabeth De Donder - Peeters

Philip De Donder

De beenhouwerij van *Flup De Donder* en zijn echtgenote was iets verderop in de rij. Zij stonden altijd samen in de winkel en ook Flup kwam af en toe zijn dorst lessen in ons café.

Later kwamen de grote zonen van Flup helpen in de beenhouwerij en kon moeder De Donder zich meer toeleggen op het huishouden.

De jongste zoon Jean was ook regelmatig te vinden in onze boomgaard waar hij meedeed aan de olympische spelen op onze *hofweg*. Hij had ongeveer onze leeftijd. Later werd hij onderwijzer en was hij een hele tijd gemeenteraadslid in onze gemeente.

Een spijtig ongeval met het verwijderen van een boom kostte het leven aan één van de zonen van De Donder.

De verslagenheid was toen groot in de Boechtstraat en het medeleven ook.

DE VISWINKEL VAN MARIA

René en Maria Peeters - Van Campenhout

Ik herinner mij nog goed de viswinkel in de Boechtstraat. De variatie van vis was beperkt: kabeljauw, pladijs en haring waren er te krijgen. Ook opgelegde haring met ajuin in grote potten die aan het gewicht werden verkocht. Verder kon je er ook doosjes sardienen kopen en af en toe paling. De keuze was toen niet zo groot...

René Peeters werkte als ruitenmaker in een bedrijf maar ook als bijverdienste door "*stoute jongens*" die de ruit van Verbist deden sneuvelen of door de venster van de voordeur van café "*De Rozenboom*" vlogen na een evocatie van Willem Tell.⁷

De viswinkel bleef maar enkele jaren open en dan verhuisden René en Maria om plaats te maken voor:

CASSIER DE POULIER

Het werd een winkel van wild en gevogelte uitgebaat door de familie Cassier.

Zij verkochten vooral konijnen en kippen en tijdens de feestdagen ook wild: hazen en fazanten; ook kalkoen en parelhoen.

Het was een winkel die alleen in de weekends open was en tijdens de eindejaarsfeesten. Men mag niet vergeten dat de meeste inwoners zelf kippen en konijnen hadden en ook een varken dat geslacht werd. Uitzonderlijk kochten die tijdens de feesten eens kalkoen of wild.

Het waren vooral de nieuwe inwoners van het Nieuw Kwartier en de sociale wijk die klant waren.

Vader Cassier was een groot wielierliefhebber en kwam aan onze pa vragen om een wielierclub op te richten en koersen te organiseren.

Dit gebeurde tijdens de laatste jaren van ons verblijf in "*De Rozenboom*". Er werd elk jaar een koers georganiseerd met vertrek aan het café van Fernand Olbrechts en aankomst aan "*De Rozenboom*".

Na ons vertrek was het ook gedaan met koersen in Meise-centrum.

⁷ Zie ook: Piet De Cuyper, *De historie van stamenee "de Rozenboom" in de Kuipestraat*, privé-uitgave, 1992, 44 blz.

JAN VAN MIEL DEN BOER

Jan en Stefanie
Van Campenhout - Van Campenhout

Stefanie Van Campenhout.

Op de hoek van de De Beaufortstraat was de hoeve van de familie Van Campenhout. Moeder Van Campenhout was de zus van burgemeester Jules Van Campenhout. Zij hadden een groot gezin en de kinderen hadden ongeveer onze ouderdom. Af en toe speelden we samen op de straat voetbal met als gevolg dat een groot winkelraam van Verbist aan diggelen vloog en dat we onze spaarpot moesten aanspreken om de schade te vergoeden. Het was dan ook de laatste voetbalmatch in de Boechtstraat.

Broer Jef was daar wel regelmatig te vinden, ook de dag dat hij met zijn nieuwe fiets de "Ronde van Frankrijk" aan het rijden was en langs de grote poort op de mesthoop van de familie Van Campenhout terecht kwam!

Lieve maar teruggetrokken mensen die alleen lid waren van de parochiale verenigingen en de Chiro. Zij verhuisden begin jaren '50 naar Sint-Brixius-Rode.

Later kwam daar dan een schrijnwerkerij.

⁸ Het "gemeenteplein", vroeger de "Place Clémentine", is nu het brede stuk van de Brusselsesteenweg tussen de Van Doorslaerlaan / Limbosweg en de Krogstraat /

FERNAND DEN BIESTEKER

Fernand en Marguerite Olbrechts - Lambrechts

We steken de De Beaufortstraat over en op de hoek bevond zich de herberg van Fernand Olbrechts, leverancier van dranken aan de cafés van Meise.

De echtgenote van Fernand was lid van de "eussels" en Fernand was lid van de "ressen" zodat ze beide muziekverenigingen over de vloer kregen. Hierdoor kon Fernand ook bier leveren in de cafés van de twee fanfares!

FINNE VA KIEER

Wannes en Josephine Van Keer - Weymans

Op de hoek van de Boechtstraat en de Place Loens (= het gemeenteplein⁸) was de voedingswinkel van Finne.

Zij was de echtgenote van onze nonkel Wannes, de broer van ons moeder.

Zij was in Meise gekend als de vrouw die alle nieuwtjes verzamelde van het dorp. Je moest niet ver zoeken om de allerlaatste weetjes te kennen en als ze "in vorm" was dan kon je een lange tijd vertoeven voor den toog van Finne...

Ook over de politiek kon ze haar zegje doen, vooral over de gemeentepolitiek.

Als men het ongeluk had om achter iemand in de winkel te staan die graag luisterde naar al het nieuws van Meise en omstreken, dan was men zoet voor een tijdje!

Er werd soms zeer oneerbiedig gesproken "dat de gazet va Maas" uitgegeven werd bij Finne Van Keer.

Wannes kwam af en toe eens kijken in de winkel en hielp dan een ongeduldige klant die van Finne maar moest wachten tot ze "hare parlee" had gedaan.

Boechtstraat. De volkse benaming was lang de "place Loens", het verhaal gaat dat daar ooit een boerderij was waarvan de (bij?-)naam van de bewoner Loens was.

JEROM DE PAAILLEMAKER

Jerome De Maeyer

Jerome De Maeyer.

We steken de straat over en op de hoek van de Boechtstraat en de Brusselsesteenweg was toen het café van Jerome De Maeyer en zijn zoon Leon. Die maakten voor de toen populaire schuttersverenigingen van Meise en het omliggende de pijlen die gebruikt werden bij het boogschieten.

Het lokaal "Willem Tell" was het verzamelpunt van de boogschuttersgilde van de liggende wip. De staande wip bevond zich toen beneden aan de August Van Doorslaerlaan in een weide vóór de sociale woningen van "Het Kasteelveld" er werden gebouwd.

Hij had naast het café een atelier waar hij samen met zijn zoon de pijlen maakte. Ze waren alom bekend voor het maken van zeer verfijnde pijlen. Ook de vogels die op de wip bevestigd werden waren door hen gemaakt.

Voor de hoofdvogel was een prachtstuk. Van einde en verre kwamen de schuttersverenigingen naar deze ambachtslieden om pijlen en vogels te kopen.

Leon De Maeyer.

De koningsschietsing was toen een hele gebeurtenis met grote feestelijkheden en veel drank.

De jaarlijkse koningsschietsing op de liggende wip had plaats in de gang achter de inkompoort van de familie Janssens op het gemeenteplein naast het café "Au Vélo" van fietsenmaker Jerome De Maeyer.

Hij was ook een gekend boogschutter.

Het was het lokaal van de schuttersgilde "Sint Sebastiaan".

DE FAMILIE HELLINCKX

Pieter en Jeanne Hellinckx

Naast het café van Jerome bevond zich de woning van de ouders van Jeanne Hellinckx.

De ouders heb ik niet goed gekend maar Jeanne was later ambtenaar in het gemeentehuis van Meise en ook in het nieuwe gemeentehuis in Wolvertem.

Zij was samen met haar broer nog zeer jong ten tijde "De Rozenboom" en ons verblijf in de Boechtstraat.

Naast hun huis stond een wit hoeveke en daar woonde vroeger mijn overgrootmoeder Anna Hellinckx, die huwde met overgrootvader Jozef De Cuyper.

Deze laatsten woonden samen met hun 9 kinderen in het hoeveke naast de zaal Triomf en rechtover bakker Van Malderen en het standbeeld van "den Baron".⁹

Wij waren dus "familie van het derde knoosp gat" zoals ze dat in Meise zegden, toch mooier uitgedrukt "ver verwant".

DEN IJZERWINKEL VAN MENEER VERBIEST

Jozef en Maria Verbist - Moreau

Het volgende huis was de winkel van Jozef Verbist. We noemden hem altijd "Menieer Verbiest".

Er was maar één persoon in de Boechtstraat die werd aangesproken met "Menieer" en dat was Jef Verbist. Hoe dat kwam weet ik niet!

We zouden het nu een winkel noemen van elektrische apparaten, toen noemden we dat een ijzerwinkel met vooral alle tuingerief: *schuppen, grijpen, krabbers, gritsels* (ABN: spaden, riekens, harken en rijven), *pinnekesdraad* en wasdraad, waskuipen, emmers,... en alle benodigdheden voor elektriciteit.

Ook pannen, kookpotten, lepels, vorken en messen, alsook borden en tassen.

Kort gezegd: alles voor de tuin en het huishouden.

Jef Verbist was eigenlijk elektricien en had dus ook de eerste radio's en later de eerste televisie's in het dorp.

Ik vertelde dat we met de jongens van Van Campenhout aan het voetballen waren in de straat en dat de bal door de winkelruit van Verbist vloog. Meneer Verbist heeft zijn winkel toen moeten ontruimen om alle glasscherven op te kuisen. Wij hebben niet meer in de buurt van de winkel van Verbist gevoetbald want ik heb hem nooit zo boos gezien...

JEF DE SMID

Jozef en Jeanette Verlinden - Bransteert

Een man die tot de verbeelding sprak van de kinderen Meise was Jef de smid.

Ik herinner mij dat hij nog een broer had die ook in de smidse werkte maar die overleed kort nadat we onze intrek deden in "De Rozenboom".

Hij was klein maar had een stel bicepsen om jaloers op te zijn.

Als we hem aan het werk zagen in zijn smidse op de Brusselsesteenweg waar hij de Brabantse trekpaarden besloeg dan keken we vol bewondering hoe dat kleine ventje de voorhamer hanteerde en het smidsvuur aanwakkerde.

Het deed ons denken aan de hel of toch liever het vagevuur want het was precies of heel de smidse stond in lichterlaaie.

's Avonds kwam hij dan moe gewerkt naar zijn familie in de Boechtstraat, zwart van de rook.

Het deed mij denken aan het liedje van de smid, "het liedje van de zwarte man".

Er zijn zo van die stielen die tot de verbeelding spreken, zeker van kleine jongens.

We zagen hem maar af en toe in ons café maar hij dwong bewondering af bij de jeugd van Meise.

⁹ Zie ook: Piet De Cuyper, *De Maskes va Maas*, Berla-tijdschrift nr. 138, juni 2020, blz. 42-44.

ZWETTE PIEE EN MARIE PARFAIT

Willem Van Aken - Marie Parfait

Naast de smid woonden in een klein wit hoeveke een mysterieus koppel waar al de kinderen van toenmalig Meise schrik van hadden.

Sommigen beweerden dat het zuster en broer waren en anderen zeiden dat het Piee en zijn moeder was.

Ik heb Marie nooit op straat gezien.

Zwette Piee kwam af en toe in ons café; het was een donkere en magere figuur met een ongeschoren baard en ons werd verteld dat het "*kleudde mè zaain keet*" was of "*lange wapper*".

Hij was altijd in het zwart gekleed.

Als hij een pint kwam drinken haasten we ons om in den hof te gaan spelen tot ons ma riep dat we moesten binnen komen.

Zij wist dat we schrik hadden van hem en wachtte om ons te roepen tot hij weg was.

Eén keer heb ik het aangedurfd om iets te gaan verkopen voor de Chiro en ik kreeg van een lieve donker geklede vrouw een snoepje.

Op school ging ik dan *stoefen* dat ik het aangedurfd had om aan te kloppen.

Ik heb nooit geweten waar ze de kost mee verdienden en of het een koppel was!

FONS VAN TITTE

Alfons en Louise Leemans - Thielemans

De volgende in de rij was Fons Leemans en echtgenote.

Fons was de dirigent van de fanfare *Concordia*¹⁰ waar ik later leerde bariton spelen en waarvan ik notenleer kreeg.

Het was een kleine energieke man die leefde voor de muziek en die de jonge mensen liet kennis maken met de edele muziekkunst.

Fons Leemans.

Ikzelf leerde hem vooral kennen als een bewogen muzikleider die in de Kursaal de repetities leidde van de fanfare. Hij speelde zelf trompet maar meestal bleef het bij het dirigeren en opleiden van jonge muzikanten.

Spijtig genoeg zijn onze fanfares in Meise verdwenen door te weinig belangstelling en ook door de kansen die geboden werden in onze muziekacademie.

Toch is het jammer dat de "*eussels*" en de "*ressen*" niet meer door de straten van ons dorp stappen en dat bij de gemeenteraadsverkiezingen de strijd niet meer losbarst tussen de lijst van "*Concordia*" en "*de Verenigde Broeders*", toen nog onvervalste fanfarepolitiek.

Toen was er nog "leven in de brouwerij" ook in onze "Rozenboom".

¹⁰ Zie ook: Piet De Cuyper, *Leve de fanfare!*, Berla-tijdschrift nr. 138, jnui 2021, blz 15-21.

BIJ VERHASSELT

Jan en Marie Verhasselt - Peeters

Naast *Fons Van Titte* was er de winkel van Verhasselt waar men vooral groenten kon kopen en ook inheems fruit: appels, peren, pruimen enz. en soms ook appelsienen en bananen maar toen toch nog in mindere mate.

Nu vindt men een overvloed van exotisch fruit en ook qua groenten is er een enorme keuze. De keuze was toen vrij beperkt maar wij kwamen niet dikwijls in de winkel van Verhasselt want de grote groententuin van pa gaf een overvloed aan groenten en onze boomgaard gaf zoveel fruit dat we zelfs sommige bomen lieten plukken door fruithandelaars.

Heel goed heb ik als jongen van 12 jaar deze uitbaters dus niet gekend.

Deze bewoners werden vervangen door:

RANGSKE PEETERS

Laurent en Maria Peeters - Roelants

De familie Verhasselt verhuisde na enkele jaren en toen werd deze winkel een beenhouwerij met nog een jong koppel.

Rangske en Maria waren vlug ingeburgerd in de Boechtstraat en ze waren wijd en zijd bekend voor hun lekkere pensen.

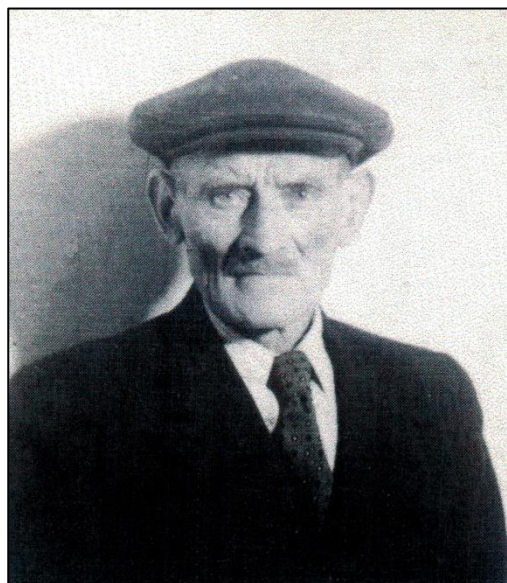
Aangezien wij op de boerderij een varken vetmestten kwamen we toen niet zo dikwijls in hun beenhouwerij.

Maar later, toen ik reeds in Brussel ging werken, vroegen de "*brusseleirs*" mij om de *boerepensen* van Rangske mee te brengen.

Den "L" was toen den tram waar ik menig *boerepens* mee naar Brussel voerde en ze hadden daar heel wat succes!

DEN BINNER

Frans en Marie Peeters - Van Malder

Frans Peeters, den Binner.

Frans Peeters alias *den Binner* was klein van gestalte maar groot van persoonlijkheid. Hij woonde met zijn Wis in het midden van de Boechtstraat.

Zij hadden een groot gezin en de zonen waren gekend in Meise als voetballers van F.C. Meise en ik weet nog dat ze toen kampioen speelden, want de zonen van den Binner waren zeer getalenteerde voetballers.

Den Binner was fier op zijn jongens en hij zorgde er voor dat het voetbalplein om de veertien dagen gemaaid werd en de lijnen weer gekalkt werden zodat ze de bezoekers weer een stevige pandoering konden geven.

Na de match was het dan familiebijeenkomst in *den Boecht* waar de overwinning werd gevierd.

Hij kwam regelmatig zijn pintje drinken in ons staminee en ontmoette er zijn spitsbroeders.

Toen zijn Wis hem vroeg om "*op de deur te letten*" terwijl zij boodschappen deed, lichtte hij de deur gewoonweg uit haar hengsels en zat ze tegen de gevel van ons café.

Wanneer men hem vroeg waarom hij de deur meebracht vertelde hij dat zijn Wis hem toch gevraagd had om op de deur te letten!?

Na zijn pintje en zijn babbel nam hij de deur en vertrok naar huis waar hij meestal zijn Wis vond die op zoek was, zowel naar de voordeur als naar den Binner.

Hij is ook eens erg kwaad geweest op den onderpastoor toen de Chiro op het voetbalplein in het gras had gespeeld en hij daarna heel veel moeite had om het platgetreden gras af te maaien voor de volgende match.

Maurits Peeters, zijn kleinzoon schreef een mooie herinneringstekst over zijn grootvader dat verscheen in de

rubriek "De schatkamer" in het gemeentelijk informatieblad en is onlangs ook verschenen in het tijdschrift van Berla.¹¹

Wis en den Binner voor hun huis.

JEF VA KUIPES

Jozef en Marie De Cuyper - Luypaert

Tijdens ons verblijf in de Boechtstraat huwde onze nonkel Jef (*de broer van onze pa*) met zijn Marie uit Grimbergen en ze vestigden zich in de Boechtstraat rechtover "De Rozenboom".

Jef was ook trambediende en hielp onze pa regelmatig in de boerderij bij de oogst van het graan en de aardappelen terwijl tante Marie ons moeder soms verving in het café.

Hij was de nonkel die met ons voetbal speelde in onzen boomgaard.

Enkele jaren later verhuisden ze naar hun nieuwe woning op het einde van de Boechtstraat waar nu de autosnelweg is. Zij waren een van de enigen die later voor de aanleg van de autostrade werden onteigend.

*Jef De Cuyper (1921 - 2008)
voor de etalage van de schoenmaker Rie.*

¹¹ Zie ook: Maurice Peeters, *Frans Peeters – den Binner*, Berla-tijdschrift nr. 137, maart 2021, blz. 35-37.

MICHEL DEN BIENHAVER

Michel en Maria Vanderveken - Tistaert

Michel Vanderveken – Maria Tistaert.

De beenhouwerij van Michel Vanderveken, zijn echtgenote Maria en dochter Alice was één van de drukst bezochte van Meise.

Alice Vanderveken met echtgenoot Raymond.

Michel had heel wat klanten van de woonwijken want de meeste autochtone inwoners hadden een varken dat ze lieten slachten. Dus kwamen ze niet zo dikwijls bij de beenhouwer.

Alleen met de kermis werd er al eens een *rosbief* gekocht om de familie te trakteren op nieuwe gebakken patatjes met wortelen en erwten. Kermiskost van de bovenste plank!

Ook uit het *Nieuw Kwartier* kwamen de “Brusseleirs” naar Michel, niet alleen voor de biefstuk maar ook voor de boerenpensen en zijn wereldvermaarde kop met saus.

In “De historie van de Rozenboom” schets ik deze bijzondere figuur.

Hij stond op de lijst van beste klanten op de eerste plaats en ook met naam “*op de kelderdeur*”: Michel had nooit geld bij zich als hij zijn pintje kwam pakken. Ons ma moest dan op de kelderdeur streepjes zetten achter zijn naam.

Elke zaterdag, als de vuilnismannen hun boterham met *cervola* kwamen opeten, kwam hij langs, trakteerde de mannen van de vuilkar en de andere klanten en vroeg dan aan Florans om zijn rekening te maken.

Hij betaalde, dronk zijn “*Perle Caulier*” uit en stak de straat over.

Op zaterdag was het immers erg druk in de beenhouwerij en zijn beenhouwersgast Raymond kon het alleen niet bolwerken.

Maria Tistaert op wandel met Jef De Cuyper.

BEELDHOUWER HENRI LENAERTS

Het atelier van Henri Lenaerts

Naast Michel was er een gang met poort. Het verhaal ging dat dat smalle gangetje een "Romeinse heirweg" was, die de verbinding maakte naar de Haagweg en die verder liep tussen "De Rozenboom" en Jean Leemans naar de Limbosweg en verder door naar de Sinte-Maartenschool.

In deze gang stonden achterin nog twee huisjes. Het middelste daarvan was het atelier van beeldhouwer Henri Lenaerts.

Verschillende beeldhouwwerken van zijn hand zijn te bewonderen in Meise, onder andere "Zittende Boerin" aan de plantentuin te Meise.

Ook Rik Poot kwam soms werken in dit atelier.

In 1962 vertrok hij na veelvuldige reizen naar India. Hij verbleef er verschillende jaren dankzij een beurs van de UNESCO.

Bij zijn terugkeer bracht hij de laatste 35 jaar door in Iurre-Navarra (Spanje).

Hij was naast beeldhouwer ook tekenaar en schilder.

In 1953 tijdens zijn verblijf in Meise verwezenlijkte Henri Lenaerts de bustes van koning Boudewijn en koningin Fabiola.

Van zijn huis in Iurre werd een museum gemaakt.

In het laatste huisje woonde een bejaard koppel door de Meisenaars "Boikkies" genoemd. Toen zij verhuisden naar de Brusselsesteenweg ging Rie de Schoenmaker er wonen en nam zijn zoon Jef de winkel en atelier over.

RIE DE SCHOENMAKER

*Rie en Marie Van Lindt - Buelens
en dochter Jeanne*

De winkel van Rie en Marie Van Lindt stond voor de vorige twee huisjes aan de straatkant.

De voorkant van het huis was in twee verdeeld met aan de ene kant de winkel en aan de andere kant het atelier waar Rie de schoenen herstelde.

Rie de schoenmaker en Marie.

Niet alleen de schoenen maar ook de blokken van de boeren moesten soms worden bijgewerkt met een leren gesp over de wreef van de voet.

De herstelde schoenen stonden op een rek achteraan in de winkel met op de onderkant van de zool in krijt de herstellprijs.

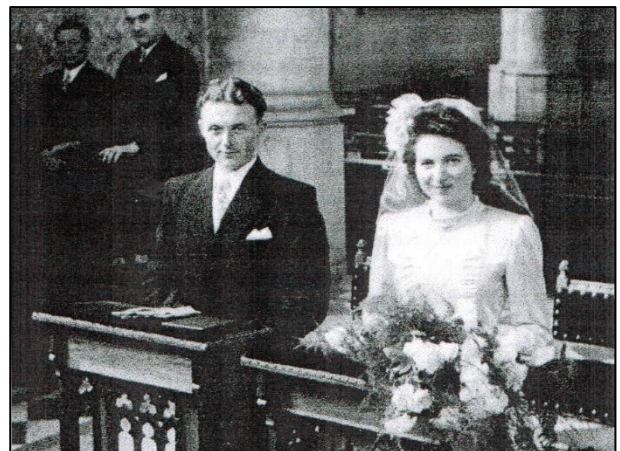
Toen Rie op pensioen ging kwam zijn zoon Jef en echtgenote Margriet de zaak verderzetten.

Eerst Jef alleen want zij hadden ook nog een atelier in Nieuwenrode.

Toen het bejaarde echtpaar verhuisde uit het huisje achter de schoenwinkel namen Marie en Rie hun intrek in dat huisje en kwam Jef en zijn gezin wonen in het voorhuis.

Jef en Margriet hadden drie ferme dochters die dan ook onze nieuwe burens werden.

Jong leven was welkom in de Boechtstraat waar alleen de jongens van Van Campenhout en de jongste zoon Jean van beenhouwer De Donder onze leeftijd hadden.

*Trouwfoto van Albert met
Jeanneke van Rie de schoenmaker.*

De winkel werd gerenoveerd en er kwamen in het uitstalraam heel wat nieuwe schoenen bij. Jef was ook spelend lid van de fanfare Concordia.

Speciaal voor de *kadeekes* van “De Rozenboom” maakte Marie van de schoenmaker regelmatig pudding.

Het was pudding met eerst vanille en daar bovenop chocolade. Het was feest voor ons want eerlijk gezegd ik heb later nooit nog zulke lekkere pap gegeten!

WIS, RANG EN JEF VA CREAAL

Laurent, Louise en Jef Criau

Naast de schoenmaker was het huisje van Criau, maar in Meise was het *Creaal*.

Toen we verhuisden naar “De Rozenboom” waren de bewoners alle drie nog vrijgezel.

Twee broers en een zus.

Rang was een van de trouwste klanten van ons café die ik al uitvoerig beschreef in mijn “Historie van De Rozenboom”, hij was ook de secretaris van de spaarkas “Zorg Vooruit”.

Rang en Wis Criau.

Ook Wis kwam al aan bod als de vrouw die kwam helpen als moeder Florans moest bevallen of moest helpen op het veld; zij was zoals reeds gezegd een beetje ons tweede moeder.

Hun broer Jef was stiller en kwam ook niet op café. Hij was ophaler van melk bij de boeren voor de melkerij en was reeds zeer vroeg op pad met een camion van de melkfabriek, in de namiddag sliep hij.

Later zou hij huwen met een weduwe uit Laken die een zoon had. Hij ging dan ook in Laken wonen.

Wis en Rang adopteerden een meisje, die toen ons zus geboren werd, veel ging wandelen met de baby. Zij had de welluidende naam Philomène.

Huis van de familie Criau.

Het huisje bestond uit drie delen: het woonhuis was in witgekalkte steen met de schuur in leem. Langs de kant van Rie de schoenmaker werd er een stal gebouwd in rode baksteen.

Het huis is volledig verdwenen en nu bevindt zich daar de bank Belfius.

IN 'T SEDAN

Petrus en Anne Peeters - Thielemans

Henri en Marie Peeters - Munster

later: *Frans en Denise De Donder-Van den Bossche*

Naast *Creaal* was er een lang café tot op de hoek van de Boechtstraat en de Nieuwelaan, uitgebaat door Petrus en Anne Peeters, hun zoon Henri en z'n vrouw Marie. Daarna door de zoon van Flup De Donder namelijk Frans De Donder en zijn echtgenote Denise Van den Bossche.

Het was vooral een kaart-café.

Veel mannen die daar afstapten van de tram “L” gingen vlug een pintje drinken voor ze huiswaarts keerden.

Anderen die niet naar huis moesten, vrijgezellen of alleenstaanden, bleven plakken “In 't Sedan” en bleven tot laat in de avond kaartspelen.

Toen we later moesten verhuizen uit “De Rozenboom” werd de spaarkas “Zorg Vooruit” bij Frans De Donder ondergebracht en bleef “*de lange va Creaal*” secretaris.

Het was ook één van de grotere cafés. De meeste staminees in de Boechtstraat en ook in gans Meise hadden naast hun café ook nog een boerderij of

een ander beroep omdat de opbrengst van de cafés niet voldoende was om van te leven.

Nog vier cafés waren niet gevestigd in de Boechtstraat maar “horen er wel bij”. Zij bevonden zich op de Nieuwelaan.

DEN BOECHT

Op de Nieuwelaan achter de hoek van 't Sedan was café “Den Boecht”.

Daar was de duivenmaatschappij “De Witte Pen” gevestigd en kwamen de duivenmelkers van Meise hun duiven laten “constateren” na de vlucht uit Quievrain en andere losplaatsen.

Dan was het zeer druk in “Den Boecht” want Meise kende nogal wat duivenmelkers.

Het zou interessant zijn om met de heemkring eens op zoek te gaan naar de geschiedenis van deze in Meise en omstreken gekende maatschappij.

De duiven moesten ook op vrijdag of donderdag voor vervoer naar de losplaatsen worden ingekorfd, naargelang wanneer en waar ze werden gelost.

Meestal was het lossen op zondag maar als het weer het niet toeliet werden ze een dag of twee dagen later gelost.

's Morgens op de radio werd bekendgemaakt om hoe laat er werd gelost.

Wij woonden nog in de Boechtstraat toen Fernand Olbrechts de zaak overnam.

DE KANTIEN

Naast “in 't Sedan” bevond zich “la Cantine - de Kantien” uitgebaat door een dame die ongehuwd was.

Spijts wat de naam zou kunnen laten vermoeden was het geen café met dames van lichte zeden, maar een zeer deftig café waar vooral begoede klanten kwamen en waar naast zware bieren ook wijn werd gedegusteerd en aperitieven. Een chique café met een stijlvolle bazin.

WIS VAN PITA AIS

Honderd meter verder, wanneer men de parkings langs de Nieuwelaan voorbijrijdt en men een heuveltje oprijdt, links, was naast meester Rosiers, het kleine cafeetje van *Wis van Pitaais*.

Wij kwamen er wel eens met de fanfare op uitstap. Wis was lid van beide fanfares voor de commerce! Zij was lid van “Concordia” en haar zoon van “De Verenigde Broeders”.

Ik heb het café nooit anders weten noemen en ook de echte naam moet ik schuldig blijven.

BIJ MARIEKE VAN PINNOCK

Als men uit de Boechtstraat kwam en de Nieuwelaan overstak kwam men in café “De Klok”, het lokaal van F.C. Meise want wanneer men verder doorging kwam men aan het voetbalveld. Nu loopt daar de autostrade en is het voetbalveld naar “De Nekker” verhuisd.

Louis Pinnock was er de eigenaar en serveerde pintjes getapt door Marieke, zijn ferme dochter! Heel de voetbalploeg was verliefd op Marieke maar onze nonkel Charel, speler van F.C. Meise, was nog meer verliefd dan alle anderen.

Maar dat was *niet met de goesting* van Louis die Marieke naar haar kamer stuurde als Charel binnenkwam.

Charel vond er niet beter op dan langs de regenpijp naar de kamer van Marieke te klauteren. Sinds dat ogenblik mocht onze nonkel niet meer in het café komen!

Louis was gekend om zijn kwakzalverij.

Als je wratten had moest je bij Louis zijn, hij begroef dan een muis, of voor een grote wrat een rat, en een week later moest de wrat verdwenen zijn.

Ook maakte hij je wijs dat als je wratten op je hand had dat je daarop moest plassen en dan zou de wrat ook verdwijnen!

Bijgeloof was vroeger wel iets waar de mensen nogal veel vertrouwen in stelden.

**TENSLOTTE:
ONZE
ACHTERBUREN...**

Eigenlijk zou hier het verhaal stoppen over de burenen van "De Rozenboom" maar onze hofweg was de verbinding tussen de Limbosweg en de Boechtstraat.

De inwoners van de Limbosweg waren onze achterburen

en waren nauw betrokken bij wat zich afspeelde in en rond ons staminee. Daarom vermeld ik hier ook zeer beknopt de bewoners van " 't Stroikke"...

Ik start aan de rechterkant aan de Nieuwelaan met de familie Krokaert, dan onzen boomgaard, de tuin van Jean Leemans, de tuin van Streulens, de tuin van Jef van Delhaize, de broer en schoonzus van beenhouwer Michel Vanderveken, de familie Coremans en aan de overzijde op de hoek van de Limbosweg en de Beaufortstraat de tabakswinkel van Cleynhens.

Terug richting Nieuwelaan: de familie Cleynhens en de broers Fons en de tweeling Piet en Paul. Daarnaast de familie Goudvriendt en hun zoon Jean-Pierre, dan de parochiale bibliotheek. Naast de bibliotheek de weg die leidde naar de parochiezaal.

Verder had men nog de boerderij van Joannes Ludovicus De Smedt "Smet" en Elisabeth Van Cauter "Liske", het koppel dat op 09.08.1958 zijn 60-jaar huwelijksjubileum vierde in *onzen boomgaard*, waar de burenen van de Boechtstraat en de Limbosweg verboederden en waar de Limbosweg herschapen was in een feeëriek schouwspel van aan de kerk tot aan de Nieuwelaan.

Op de hoek van de Nieuwelaan woonde tenslotte ook nog de familie Louis Van Dievoet.

Boven: viering van het 60-jarig huwelijksjubileum van Smet en Liske, met feestvierders uit de Kuipestraat en 't Stroike.

Links: de feestboog hiervoor in 't Stroike.

Hier eindigt het verhaal over onze "geburen" en zowel zij als wij hebben elkaar zeker gemist toen we plots moesten verhuizen en onze boerderij en café met de grond gelijk gemaakt werd, nu ongeveer 65 jaar geleden!

Een fantastisch avontuur hebben we in onze jeugd beleefd, omringd door heel lieve mensen in het midden van de "Kuipestraat".

Ik wil dit artikel dan ook graag opdragen aan al deze burenen en hun familie, waarvan er zeker nog nazaten in Meise wonen.

TOEN DE TRAM NOG OVER DE NIEUWELAAN REED...

Er was ooit eens een tijd...

dat de huidige Nieuwelaan nog een deel van de “snelweg” Brussel –Antwerpen was,
dat er daarom aan de Boechtstraat een groene metalen voetgangersbrug over de Nieuwelaan stond,
dat zebrapaden daar nog niet geschilderd stonden (*toch niet op een snelweg zeker!*),
dat de tram “L” er langs reed tussen Londerzeel en Brussel,
dat je er ook op de tram “G” naar Grimbergen kon stappen,
dat de cafés in en rond de Boechtstraat er concurreerden met de Klok aan de overkant;

en...

dat die tram naar Grimbergen er daar gewoon de “snelweg” Nieuwelaan kruiste: de auto’s moesten maar op tijd stoppen want er stonden zelfs geen verkeerslichten, alleen een waarschuwingsbord met knipperlichten...

Hieronder foto’s van respectievelijk 1964 en 1966, met verkeerssituaties die men zich vandaag nog moeilijk kan inbeelden...

ZIN IN EEN NUTTIGE EN LEERRIJKE TIJDSBESTEDING ?

En ondertussen zelf heel wat opsteken over hoe onze gemeente er vroeger uitzag en wat er allemaal gebeurde ?

En zorgen dat al die kennis niet verloren gaat voor later ?

Wekelijks één of twee halve dagen met anderen samenwerken om op een professionele manier zaken te bekijken, te ordenen en te archiveren ?

Ondertussen ook al veel te weten komen door gewoon te babbelen met andere enthousiaste mensen die veel van ons gezamenlijk verleden afweten ?

***Wel, kom ons dan een handje
toesteken in ons archief...***

Iedere dinsdag en woensdag zitten we 's ochtends in onze archiefzaal in het Administratief Centrum documenten en boeken toegankelijk te maken voor geïnteresseerden van nu en voor mensen die nu nog niet geboren zijn.

Interesse ?

Geef ons een seintje:

*Dirk Verbelen tel. **0475.44.54.95***

*Willem De Ridder tel. **02.269.92.82***

*Of stuur ons een mailtje met uw
telefoonnummer:*

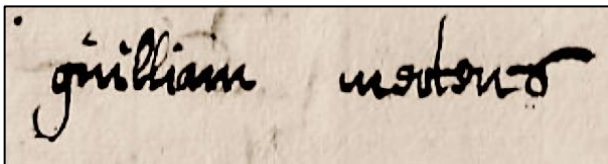
erfgodberla@live.com

HET PROCES TEGEN GUILLIAM MERTENS IN 1745

Marc Gillisjans

[RA Leuven: schepengriffie Wolvertem 9141, onpagineerd]

Guilielmus Mertens (1711-1766) was pachter te Westrode op de Broomhoeve.

A rectangular box containing a handwritten signature in black ink on aged paper. The signature reads 'Guilielmus Mertens' in a cursive script.

We vinden eerst de *thoon* van Guilielmus waarin hij, in een zeventigtal punten, de feiten weergeeft zoals hij ze meemaakte, daarna de justificatie en het antwoord van Guilielmus op een zestigtal vragen die hij kreeg voorgelegd door drossaard Carolus Henricus Wouters.¹

De feiten

Op 27.11.1753 werden in s' Heeren Camme te Imde heesterbomen (*meestal laagstam eik of beuk*) verkocht uit de bossen van prins de la Tour & Tassis.

Van de acht loten blekheesters werden er drie verkocht aan Guillaume Mertens² (samen met Peeter Verhofstadt, Stoffel Mertens en Peeter Lamberts) voor 752 gulden 9 stuivers. In de conditie van verkoop stond hoeveel bomen per koop waren ingebracht.

Mertens had er 329 gekocht staande in het bos genaamd het Klein Zeybroeck en in de Varkensputtenbos.

Normaliter was Jan van de Broeck de gezwoeren werkmans van de prins die de bomen moest markeren maar vermits deze omtrent die periode ziek te bed lag en enkele dagen later stierf (+ 30.01.1754) was Cornelius van Buggenhout aangesteld als gezwoeren werkmans.

¹ Carolus Henricus Wouters werd te Wolvertem geboren op 19.01.1711 als zoon van Jan en Maria Isabella de Beaufort.

Deze is in de maand mei 1754 (*als de heesters gewoonlijk geblekt worden*) in de bossen geweest met een *ekstrakt uit de conditien* van verkoop om alzo het juiste getal te bekijken van de door elkeen aangekochte heesters.

Hij bevond zich dan ook in mei in de bossen waar Mertens zijn op 17.11.1753 aangekochte heesters stonden.

Cornelis vond in mei nu in het eerste bos 14 heesters meer gehamerd en op het tweede bos vond hij 43 heesters meer gehamerd als er door Mertens volgens de publieke en wettelijke condities van verkoop waren aangekocht.

Later was Cornelis nog de gedaagde Mertens in deze bossen tegengekomen waarbij deze laatste hem vroeg waarom hij de teveel gehamerde heesters niet wou laten kappen.

Cornelis antwoordde daarop dat hij er geen recht op had waardoor Guilielmus kwaad wegliep.

In de maand november 1753 (*bij de verkoop*) waren er in het Klein Zeybroeckbos nochtans 14 heesters minder gehamerd dan er in mei werden bevonden.

Maar in november 1753 was Jan van den Broeck de gezwoeren werkmans van de prins en de bewaarder van den hamer.

Tot zover de feiten.

De verdediging

In zijn verdediging zei Mertens dat er regelmatig fouten werden gemaakt bij het schalmen en hameren.

Zo zou de koop van Peeter van Hove volgens de werklieden Jan van den Bergh en Geert van Campenhout maar 79 in plaats van 89 heesters tellen en ook Cornelius Brion meldde aan de drossaard dat hij bomen tekort had bevonden.

² Guillaume Mertens (1711-1767) x in 1745 met Elisabeth Lamberts (1717-1802).

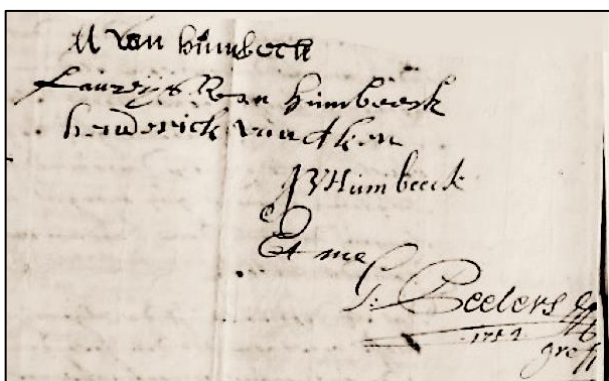
Niettegenstaande er in de koop teveel bomen waren geschalmd en gehamerd had Mertens deze niet aangeraakt en het feit aan de drossaard kenbaar gemaakt waardoor hij volgens de mensen de verdenking op hem had gehaald ze zelf te hebben gehamerd alhoewel dit was gedaan door boswachter Jan van den Broeck.

Hij citeert dan de namen van zijn getuigen die bevestigen dat op 27, 28, 29, 30 en 31 januari Mertens gans de dag is thuis gebleven en de klaveren heeft aangedragen in de schuur van 5 uur tot 21 uur; de vrouw van de boswachter en diens dochter liegen wanneer ze zeggen dat Mertens de schalmhamer bij hen had komen halen om de bomen te hameren; de boswachter was volgens Mertens op koopdagen meer dronken dan nuchter en zou wel eens meer kunnen gehamerd hebben dan in het *ekstract van de conditien* van verkoop stond aangegeven en men moest toch ook rekening houden met Mertens' goede naam en faam en met het feit dat hij nooit een overtreding had begaan.

De verhoren

02.09.1754

Verhoor voor de schepenen Matteus, Laurentius en Jan Baptist van Humbeek en Hendrik van Aken. Die dag worden er drie getuigen verhoord.

W van Humbeek
Laurentius van Humbeek
Hendrick van Aken
J. Humbeek
J. Peeters
1754 gref

Cornelis van Buggenhout, 39 jaar zegt dat hij na de dood van Jan van den Broeck door de prins is aangesteld als gezworen werkmans. Gekomen in het Klein Zeybroekbos en in de Varkensputtenbos stonden er respectievelijk 14 en 23 heesters meer getekend dan Mertens had gekocht.

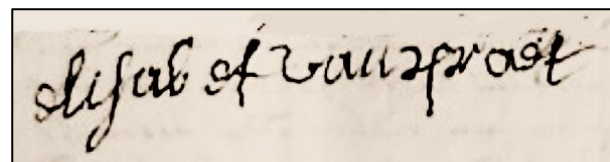
Mertens vroeg hem waarom hij deze meerderheid van gehamerde heesters niet liet kappen waarop van Buggenhout antwoordde dat hij daar geen recht op had.

De getuige ondertekent vervolgens zijn verklaring met een kruisje.

Elisabeth van Praet, 50 jaar, weduwe van Jan van den Broeck, gezworen werkmans van de prins La Tour, komt echter te verklaren dat Guillaume Mertens samen met zijn zwager Peeter Lamberts, in januari 1754, toen haar man al ziek was, bij haar is gekomen om te zeggen dat ze van haar man een opgaande eik hadden gekocht maar dat die nog niet getekend en gehamerd was.

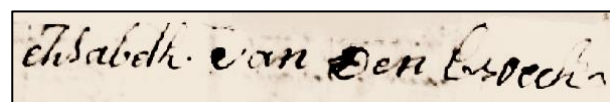
Waarop zij hen de hamer met de naam La Tour erin getekend gaf om de eik alsnog te gaan hameren.

Op 31 mei is Guillaume nogmaals bij haar gekomen om te zeggen dat ze zeker niet mocht spreken over de afgifte van de hamer aan hem maar, zegt getuige, nu is er algemeen gerucht dat er meer eesters werden gehamerd gevonden als dat er verkocht waren aan Mertens.

Elisabeth van Praet

Elisabeth van den Broeck, 21 jaar, dochter van wijlen Jan, laat zich in gelijkaardige woorden uit omtrent deze zaak.

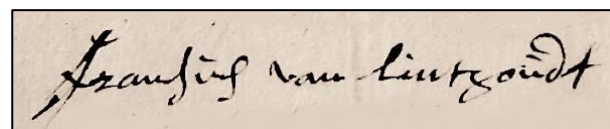

Elisabeth van den Broeck

04.09.1754

Verhoor van de twee volgende getuigen.

Frans van Linthout en **Jan Baptist Mollemans**, knechten bij Guillaume Mertens, verklaren dat ze vanaf 27 januari tot 31 januari bij Mertens ganse dagen klaveren hebben gedorst en dit vanaf van 5 uur 's morgens tot 9 uur 's avonds en dat Mertens al die dagen de hele dag thuis aanwezig was en niet zijn deur uit is geweest.

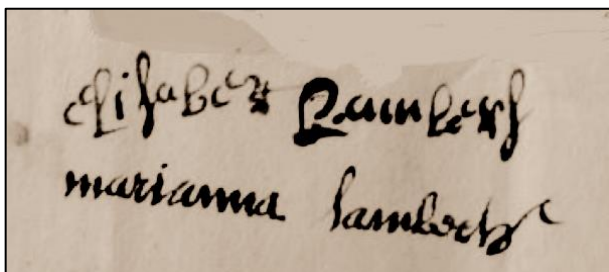

Frans van Linthout

28.10.1754

*Getuigenis van de halfzusters Lamberts.*³

Marianne en **Elisabeth Lamberts** verklaren dat Guillaume Mertens van 28 tot 31.01.1754 gans de dag is thuis geweest om van 5 uur 's morgens tot 9 uur 's avonds klaveren te hebben aangedragen.

Elisabeth Lamberts
Marianne Lamberts

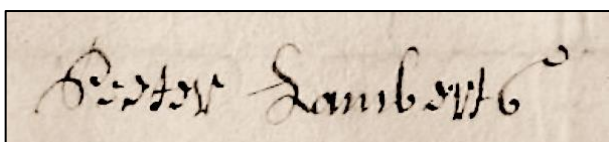
02.12.1754

Mertens komt om in 60 punten op de feiten van belasting te antwoorden.

03.12.1754

Peeter Lamberts getuigt in het jaar 1753 een boom te hebben gekocht bij Jan van den Broeck en op 23.09.1754 aan een koopman voor 11-10 te hebben verkocht.

Hij kreeg van de koopman hiervoor reeds 8 gulden met de voorwaarde de boom te laten staan tot het blekseizoen.

Peeter Lamberts

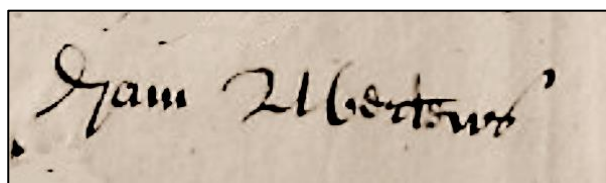
04.12.1754:

Frans van Linthout zegt opdracht gekregen te hebben van Peeter Lamberts om een boom te kappen die Lamberts had gekocht van Jan van den Broeck

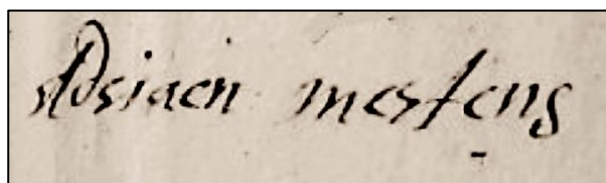
Maar omdat Lamberts naar Mechelen was en hij de boom niet wist staan is hij aan Guillaume Mertens ("uit Londerzeel": sic) komen vragen waar deze boom stond, waarop deze hem antwoordde het niet te weten.

09.12.1754

Op verzoek van Guillaume Mertens, pachter te Westrode verklaren **Jan** en **Adriaan Mertens**, **Jan Vermeren** en **Peeter van den Brande** in de herberg van de weduwe Jan van den Broeck geweest te zijn en gevraagd te hebben of Mertens den hamer niet had komen halen om zijn bomen te hameren.

Jan Mertens

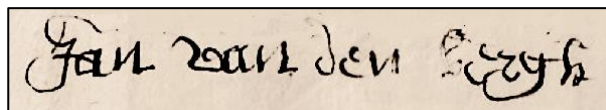

Adriaan Mertens

sine dato

Jan van den Bergh, **Adriaan Mertens**, **Geert van Campenhout** en **Jan Baptist Mollemans**, halfhoutkappers (= brandhout) op het bos genaamd het Kijfgoed, dat Petrus van Hoof in koop is houdende van de Prins, verklaren dat zij op 07.06.1754 slechts 79 van de 88 bomen hebben gevonden die verkocht waren.

De twee laatstgenoemden zetten een kruisje onder hun verklaring.

Jan van den Bergh

³ Elisabeth werd te Ramsdonk geboren op 19.06.1721 van Petrus en Elisabeth de Wit: ze trouwden te Ramsdonk op 19.06.1721. De vrouw stierf echter reeds

op 10.10.1721 en Petrus hertrouwde met Catharina de Coster van wie hij nog 7 kinderen kreeg, onder andere Maria Anna, geboren te Ramsdonk op 05.12.1739.

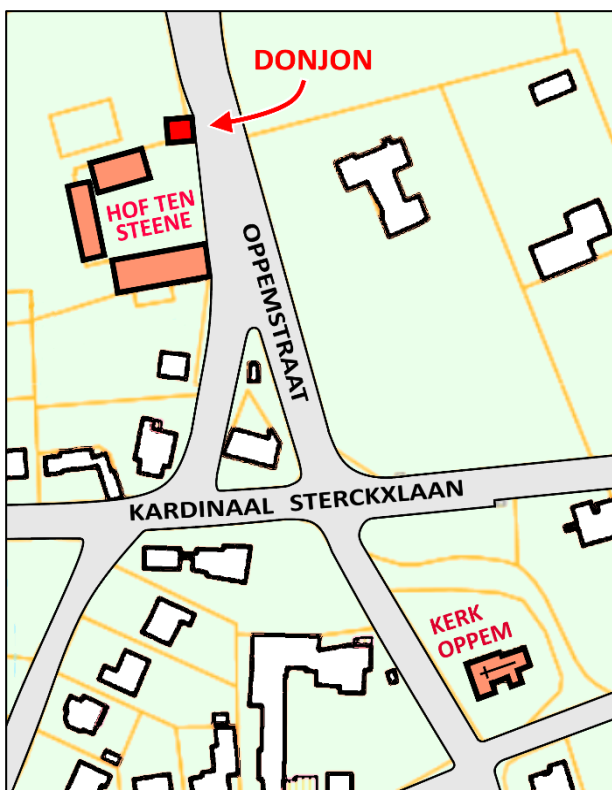
HET HOF TEN STEENE

Dirk Geeroms ¹

1. De hofstee

1.1. Een staat van bevinding

Het Hof ten Steen in de Oppemstraat nr. 161 te Oppem, had de eeuwen getrotseerd, maar was sedert de jaren '90 al lang geen boerderij meer. Het hof was herleid tot een aantal koeienstallen, maar ook het veebedrijf zat in een terminale fase. Dat gold des te meer voor de gebouwen. De neerwaartse spiraal werd alsmaar sterker en leek niet meer te zullen stoppen.

Het was een geluk dat er een investeerder kwam opdagen die dit erfgoed veilig zou stellen, De *nv Luvimo* zou het redden voor het nageslacht.

¹ De auteur (°1947) is architect (Geldmunt 48 – 9000 Gent) en specialist oude gebouwen en hun restauratie. Hij was naast vele andere historische panden onder andere ook de verantwoordelijke voor de recente restauratie van het Hof ten Steene in Oppem en dus ook de daarbij horende donjon.

Het Hof ten Steen is immers het laatste van de drie grote hoven die aan het ontstaan van Oppem lagen, de twee anderen bestaan niet meer.

Het Hof van Ophem dat ten westen van de kerk was gelegen is verdwenen en het Sterckxhof dat weliswaar nog steeds ten oosten van de kerk ligt, is in de loop der tijden dermate verbouwd geweest dat het zijn oorspronkelijkheid verloren heeft.

Al zijn ook niet alle gebouwen van het Hof ten Steen als laatmiddeleeuws te benoemen, toch heeft dit hof zijn middeleeuwse configuratie behouden.

Dit is zonder meer uniek want de bewoners hebben steeds de initiële opstelling van de gebouwen weten te bewaren. De middeleeuwse oorsprong wordt er voornamelijk bepaald door de donjon van de ridders van Ophem die, volgens recent archeologisch naslagwerk, zou dateren uit de 13de, mogelijk de 12de eeuw.

De huidige grote schuur dateert van omstreeks 1600 maar heeft in de oostelijke topgevel nog een deel van de allereerste schuur in natuursteen geïntegreerd. Ook de uitlijning van de oostelijke gevel of straatgevel heeft originele stenen in de plintzone.

Zelfs de zwaar verbouwde hofstee-woning heeft, op de zuidwestelijke hoek en in de westgevel, nog restanten van een vroeger bouwsel dat, afgaand op de plinthoogte en vormgeving, vermoedelijk nog origineel is.

Als restauratie-architect deed ik voor de stabiliteitsstudie van het Hof ten Steen beroep op prof. dr. ir. Van Gemert met wie ik geregeld samenwerkte.

Nog tijdens het eerste plaatsbezoek in 2013 werd besloten om de stabiliteit van de bestaande gebouwen onmiddellijk te verzekeren.

In het bijzonder was de donjon er erg slecht aan toe. Die was niet meer in staat om de termijn nodig voor de administratieve afhandeling, te overleven.

Hij is tevens de auteur van “*De jaren van stilte - een dorp in Vlaanderen*” over zijn jeugdherinneringen in Londerzeel (uitg. Doorbraak, 2021).

Tenzij anders vermeld, zijn alle tekeningen en foto's in dit artikel van zijn hand en dragen zijn copyright.

De zuidwesterhoek van de donjon was reeds ingestort en de vrijgekomen opening in het metselwerk maakte dat de rest van het nog staande metselwerk dreigde te begeven.

De grote schuur was al helemaal scheef getrokken. De scheefstand was veroorzaakt door de koermuur (de zuidelijke muur) die op zijn fundering geroteerd was met een rotatiepunt ter hoogte van de aanzet van deze muur. Daardoor stonden de langsmuren van de schuur tot 55 cm uit het lood, klaar om in te storten.

De moerbalken van de spanten die op de langsmuren rusten waren gelijktijdig met de muren naar het zuiden verschoven waardoor de overstaande muur eveneens werd uitgeduwd. Deze beweging werd gelukkig afgeremd door een geïmproviseerde schoring die de vorige eigenaar had laten aanbrengen en die op haast wonderlijke wijze had stand gehouden.

1.2. De aanpak en markante vaststellingen tijdens de werken

De opmeting en optekening van de bestaande toestand kwam eerst aan de orde en zou, gezien de verschillende scheefstanden, met hoge precisie worden uitgevoerd. Deze tekeningen dienden als basis voor de stabiliteitsstudie en als basis voor het ontwerp.

Parallel aan dit veld- en tekenwerk werden de contacten met het Agentschap Onroerend Erfgoed opgevoerd.

De eisen van de overheid resulteerden in een minimaal programma aan wooneenheden, wel was het ons toegestaan om de westelijke vleugel in een nieuwbouw uit te werken voor twee woningen. Op deze wijze werd de vierkantshoeve opnieuw in alle windrichtingen gesloten en werd het aantal woningen binnen het hof op vijf eenheden gebracht.

Op deze basis werden de plannen verder uitgewerkt, ingediend en tenslotte goedgekeurd met de gebruikelijke betoelaging voor de restauratieve delen van het project.

De donjon zou binnen dit project een conserverende behandeling krijgen in plaats van een restauratieve.

De architect maakte vervolgens de uitvoeringsplannen met lastenboeken.

Met dit dossier werden in 2018 de werken uitbesteed waarbij de firma *Renotec NV* als conforme en laagstbiedende aannemer de werken toegewezen kreeg.

Na de grondsonderingen en de nodige uitgravingen kon de stabiliteitsstudie starten.

Voor het behoud van de oostgevel was er geen hoop meer omdat de muren ver buiten hun zwaartepunt overhielden en het zelfs gevaarlijk was er te werken.

Tijdens een herfststorm ging de ganse oostvleugel, bestaande uit de paardenstallen en bergingen, tegen de vlakte. Gelukkig werd de historische poort met makelaar (anno 1653) hierbij niet beschadigd. Deze vleugel, tevens de straatgevel, zou verder naar bestaand model moeten hermetst worden mits hergebruik van de voorhanden plintstenen en hoekkettingen in natuursteen.

Naarmate de werken vorderden werd het ook duidelijk dat de fundering van de grote schuur zo goed als onbestaande was en dus volledig moest vernieuwd en verdiept worden, een zware bijkomende kost.

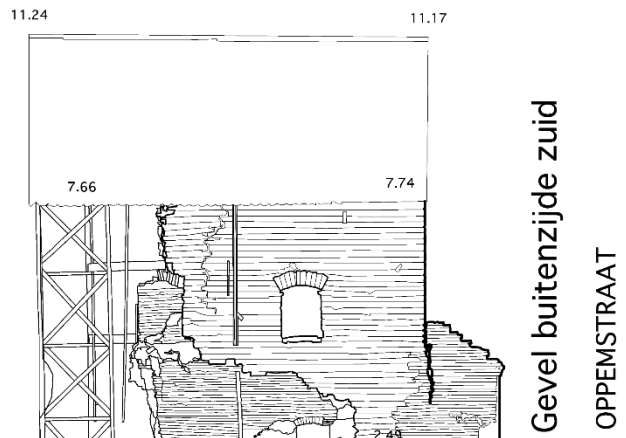
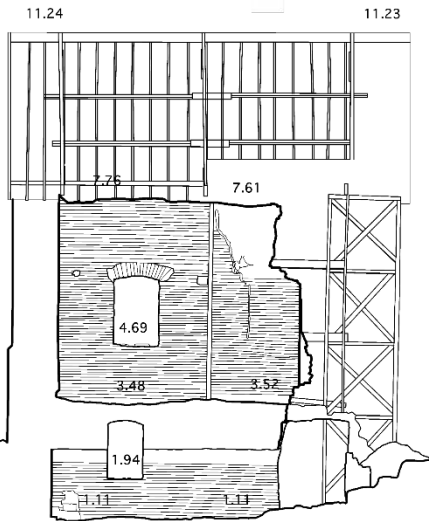
De koergevel en deels ook de zuidelijke buitengevel van de grote schuur werden fasegewijs gedemonteerd en hermetst. De topgevels ten oosten en ten westen konden gered worden, evenals de spanten en moerbalken van de grote schuur.

Toen daarnaast ook bleek dat zelfs de donjon geen fundering had stegen de meerkosten nogmaals. Constructief waren de muren van de donjon verworpen tot een massa stenen waarvan de bindende kalkmortel zo goed als verdwenen was. Om deze muren opnieuw homogeen dragend te maken werden ook hier gebruik gemaakt van groutinjecties, werden stalen ankers en nieten geplaatst en werden de muren voorzien van inwendig geplaatste trekankers in torstaal.

Tijdens de conserverende werken aan de donjon ontdekten we, in de noordwestelijke hoek, de plaats van de oorspronkelijke spiltrap die bestond uit natuurstenen treden waarvan enkel de inlegaten in de bakstenen buitenwand nog zichtbaar waren.

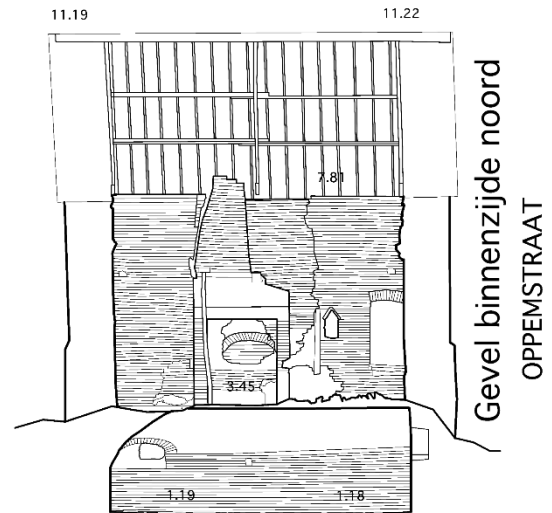
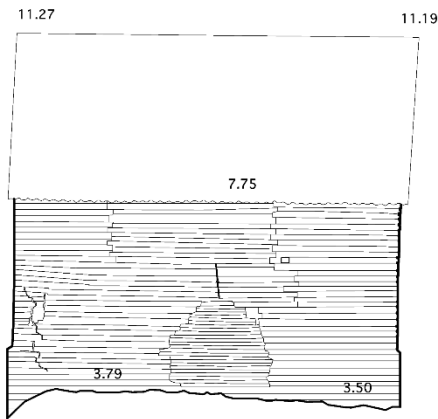
Daarnaast werd een nis ontdekt in de noordoostelijke hoek met een kleine gemetste kluis

OPPEMSTRAAT
Gevel binnenzijde zuid

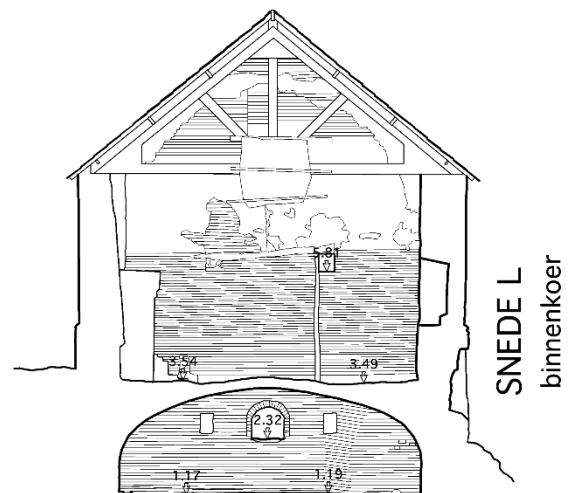
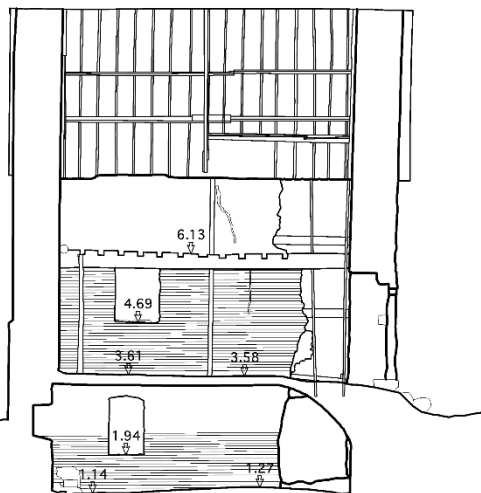
Gevel buitenzijde zuid
OPPEMSTRAAT

OPPEMSTRAAT
Gevel buitenzijde noord

Gevel binnenzijde noord
OPPEMSTRAAT

OPPEMSTRAAT
SNEDE K

SNEDE L
binnenkoer

Enkele van de situatieschetsen van de donjon, 2014.

in de dikte van de noordelijke muur. Gezien deze kluis was uitgevlakt met egaal beschilderde luchtkalk vermoeden we dat het een “cachette” of kluis was.

Het gelijkvloers van de donjon (of de plaats met de haard) bleek ook een gemetst gewelf te hebben gehad. In de vier hoeken waren de geboortes van de gewelfschalen nog te zien die onderaan met beeldhouwde hoofdjes waren versierd.

Het best bewaarde is deze van de noordoosthoek, de anderen zijn omzeggens nog moeilijk herkenbaar.

Het verloop van dit gewelf is op alle muren nog duidelijk af te lezen op de nog aanwezige originele kalkpleister.

De haarden vormen een apart verhaal. Er werden drie haarden genoteerd:

- (1) de oude haard met natuurstenen wangen was de grootste en is nog af te lezen links van de nog bestaande schouw (zie 3 hieronder). Ook het originele schouwlichaam (13de eeuw) is nog afleesbaar aan de bouwnaden op de binnenkant van de noordelijke muur;
- (2) de schouw van het bakhuis die aan de noordzijde op de donjon aansloot en overgaat in de gemeenschappelijke schouw van de 3de haard, gescheiden door een gemetste boog;
- (3) de laatste schouw (vroeg 17de eeuw) die voor de twee vorige schouwmantels werd geplaatst

De houten balklaag die het gelijkvloers opdeelde in twee zones is niet origineel maar dateert volgens onze bevindingen uit de 18de eeuw, afgaand op het smeedwerk dat er op bevestigd is.

De contouren van het bakhuis ten noorden van de donjon werden blootgelegd en opgemeten.

Daarmee zit er een interessante verhaallijn in de donjon en levert deze donjon een significatieve bijdrage aan onze kennis over de middeleeuwse bouwkunst.

1.3. De gevonden artefacten

De voorwerpen die, los van het bouwwerk, gevonden werden beperken zich tot;

- landbouwersalaam allerlei;
- een klein wit balletje van ca. 3 cm en een groter van ca. 5 cm, die vermoedelijk kolfballen zijn (dat voornamelijk in de winter op ijs gespeeld werd, en indien zo, op de blokvijvers die grensden aan het Hof ten

Steen). Datering: begin 19de eeuw volgens Hollandse prenten;

- een houten mooi besneden “Sherlock-Holmes”-hoofd, waarschijnlijk gestolen goed omdat het bijna 1 m onder de grond aan koerzijde van straatvleugel verstopt was. Datering: interbellum;
- een wetsteen;
- een drinkbakje voor pluimvee (kippen of duiven). Datering: 19de eeuw

2. De donjon

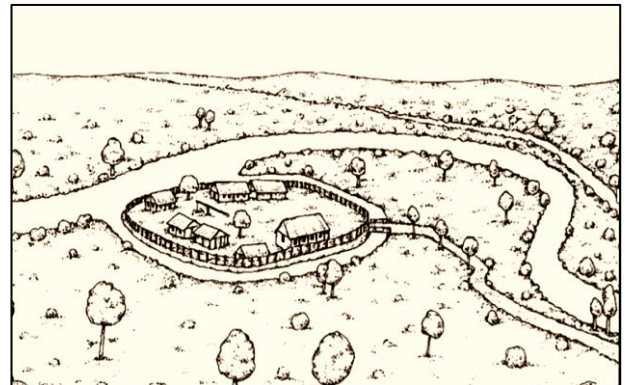
2.1. De ontstaansgeschiedenis

Eén van de merkwaardigste gebouwen van de gemeente Meise is wel de Donjon van het Hof ten Steene, een hoeve met geschiedenis.

Een donjon is geen losstaand gegeven maar kadert in een evolutie binnen de feodaliteit, het middeleeuwse samenlevingsmodel.

Bij de nederzettingen uit de hoge middeleeuwen onderscheiden we drie fasen;

1ste Fase

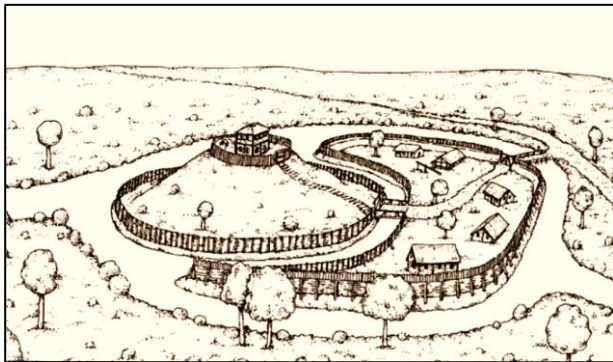

(bron: Ester Bánffy, “Spuren des Menschen”, 2019).

Vanaf het midden van de 10de eeuw ontstaan er nederzettingen van plaatselijke heren of van vrije boeren, die verdedigbaar zijn achter een waterloop die in de meeste gevallen verbreed of omgelegd werd naar een slotvijver.

De nederzetting die aldus gevormd wordt bestaat uit een herenhuis (of woning van een vrij man) en een aantal boerderijen die in deze eerste fase nog een eenheid vormen.

2de Fase

(bron: Ester Bánffy, "Spuren des Menschen", 2019).

Vanaf de vroege 11de eeuw ontstaat de "kernmotte" ² die bestaat uit een opperhof met herenwoning en een neerhof met de boerderijen. Daardoor worden de twee componenten van de nederzetting gescheiden.

De benaming geeft aan dat het opperhof verwijst naar een bebouwing op een heuvel waarop een woontoren staat en een neerhof dat verwijst naar het oorspronkelijk begrensd terrein waarop de boerderijen staan.

Een opperhof wordt dan in de eerste plaats gezien als een verdedigbare vesting en als een toevluchtsoord. Het opperhof maar ook het neerhof worden daarbij omgeven door een waterloop waarbij de toegang tot het opperhof over het neerhof loopt.

Sommige kernmotte's hebben een domaniale kerk (of een eigen kerk), die in de 12de eeuw evolueert tot een parochiekerk met ringdorp. Dit concept heeft doorgaans geleid tot dorpsagglomeraties (voorbeelden: Londerzeel met de bouwfase van de Berthouts en Grimbergen, met de Senecaberg).

3de Fase

Vanaf het midden van de 13de eeuw zien we dat het opperhof wordt afgetopt. Aldus ontstaat een ruimer plateau waardoor het opperhof kan uitbreiden tot een burcht of kasteel dat omsloten wordt door een ringmuur met waltorens en poortgebouw.

In deze nieuwe configuratie verdwijnt de oorspronkelijke donjon en wordt de nieuwe stenen donjon deel van een kasteel (voorbeeld: Londerzeel

met de bouwfase van de graven van Vianden op het einde van de 13de eeuw).

Ook op plaatsen waar enkel een slotgracht met donjon gebouwd werd (de zogenaamde waterburchten) wordt die donjon nadien eveneens opgenomen in een ruimer uitgebouwde burcht of kasteel (voorbeelden; het Prinsenkasteel te Grimbergen, het kasteel van Merode te Westerlo, het kasteel van en te Laarne en het kasteel van Boechout te Meise)

In het vlakke land worden de bovenstaande fases van de nederzetting gevolgd (zoals in Londerzeel), maar in vele gevallen heeft de nederzetting geen militaire functie en dient de donjon naast een statussymbool ook als vluchthuis in oorlogstijden (voorbeelden; de donjon in Merchtem met het "Hof ten Houte", de donjon in Oppem met het "Hof ten Steene", en de woontoren van het "Torenhof" in Kobbegem.

In een heuvelend landschap blijft de basisvoorwaarde van een waterloop behouden en bestaat het strategisch voordeel voor een goede verdediging niet uit een eigen waterfront (slotgracht) maar wel uit het significant hoogteverschil (voorbeelden zijn o.a. de gekende woontorens en burchten langsheen de Rijn).

Een "Hof" of ook een "Hofstede" is van middeleeuwse oorsprong en wordt in ons taalgebruik nog steeds als een boerderij van enige betekenis of als een verblijfplaats van een edelman gezien.

Vermits de Brabantgouw in de middeleeuwen deel uitmaakte van het Heilige Roomse Rijk (HRR) en de Keizerlijke inbreng nog bepalend was vanaf de 10de tot het einde van de 13de eeuw, vertoont een recent Duits onderzoek (anno 2019 uitgevoerd door het Duitse Archeologisch Instituut) dat de ontwikkeling van de donjons in Neder-Lotharingen en nadien in het Brabantse hertogdom qua typologie verwant zijn aan deze van de Beneden-Rijn en van Westfalen.

Opvallend is daarbij dat naar programma en afmetingen de donjons in het voornoemde gebied nagenoeg identiek zijn.

² Een "motte" is een kunstmatig aangelegde heuvel, meestal in verband met een belangrijk geacht bouwwerk

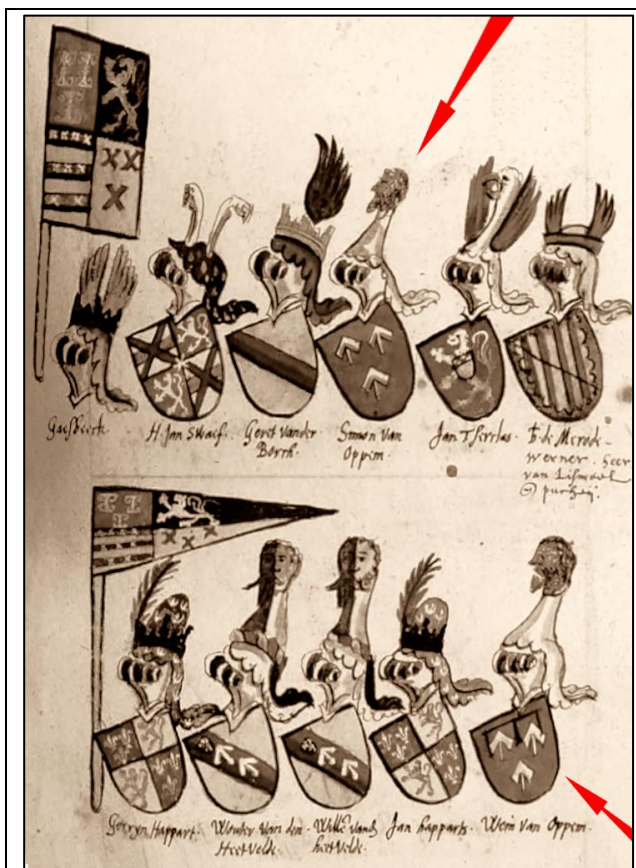
(een versterkte woonplaats, een religieus bouwsel, een grafmonument,...).

Deze studie situeert de bouw van donjons tussen het midden van de 12de eeuw en het jaar 1300. Mogelijk liep het bouwen van donjons in de lage landen iets verder uit dan in Westfalen, maar na 1320 werden er ook in Brabant geen donjons meer gebouwd, wel werden sommige gerestaureerd, vooral dan na de periode van de godsdienstoorlogen.

Onze bevindingen zijn vooreerst gebaseerd op opmetingen en onderzoek gedaan tijdens de conserveringswerken aan de donjon van Oppem zelf.

Verder werd het onderzoek afgetoetst met het verkennend onderzoek van de donjon opgemaakt door Frans Doperé en een beschrijving van het interieur door Johan Grootaers (†) alsook met recente studies en literatuur desbetreffend.

2.2. De bewoners van het Hof ten Steen

De ridders Simon en Iwein van Ophem op de wapenrol van het tornooi (steekspelen) op de Coudenberg in 1439 te Brussel gehouden, ter gelegenheid van de Convocatie van de Staten van Brabant Ze treden aan onder de rotte van Gaesbeeck.

Volgens het onderzoek van Jan Verbesselt (*in 'Het parochiewezen in Brabant'*) gaat de geschiedenis van Oppem terug tot het midden van de 12de eeuw, wanneer een zekere Wilhelmus van Ophem vernoemd wordt als heer van Ophem.

Vastgesteld werd dat Oppem initieel bestond uit drie gebouwde kernen die rond de Sint-Stefanuskerk zijn gelegen;

- ten oosten van de kerk ligt het complex van het huidige Sterckxhof;
- ten westen stond het Hof van Ophem (pal voor de kerk);
- ten noorden in de vallei ligt nog steeds het Hof ten Steen met de donjon.

Deze drie goederen zijn in eigendom van de heren van Ophem geweest waarbij het Sterckxhof in zijn ontstaan mogelijk een andere heer heeft gekend.

De heer (heren) van Ophem was een vrij man die zich, binnen de feodaliteit, voor een deel van zijn eigendom of voor zijn leengoed, als leenman verplicht had aan een leenheer. Daardoor werd hij als ridder in de adelstand opgenomen en werd de plaatsnaam als zijn familienaam aangenomen.

Gezien Wilhelm omstreeks het midden van de 12de eeuw reeds de plaatsnaam "van Ophem" droeg, wijst dit er op dat hij in die periode reeds geridderd was. Door wie hij geridderd werd is onduidelijk, mogelijk door de heer van Grimbergen of door de heer van Bijgaarden?

Op het eind van de 12de eeuw is geweten dat Wilhelm leenman van de heer van Bijgaarden is. Of de donjon er als exponent van zijn ridderschap ook al stond is niet zeker.

Vermits de Sint-Stefanuskerk gebouwd is als een domaniale kerk (een eigen kerk) is er de facto een binding met de plaatselijke heer. Wie die heer toen was is niet gekend.

Mogelijk stamt de oorspronkelijke houten toren van de Sint-Stefanuskerk uit de tijd van Wilhelm van Ophem, dus uit tweede helft van de 12de eeuw? Enkel een dendrochronologisch onderzoek kan hierover uitsluitsel geven. De datering van de kerk is bijgevolg aan een herziening toe.

Met de beginfase van de Sint-Stefanuskerk komen ook de onvermijdelijke Berthouts in zicht, de vroegere heren van Grimbergen.

Op zich kan het vreemd lijken dat de Sint-Stefanuskerk een eigen kerk of een domaniale kerk van de Berthouts was terwijl nergens uit de documenten blijkt dat de heren van Grimbergen nog andere eigendommen hadden in Oppem. Een "eigen kerk" hoort immers steeds bij de eigendom van een heer...

Nu, vermits vanaf de 2de helft van de 12de eeuw, de plaatselijke leenheer voor de ridders van Ophem geen Berthout was maar de heer van Bijgaarden was, is deze situatie mogelijk te verklaren door een herschikking van de goederen na de slag van Ransbeek in 1144. De Berthouts hadden deze veldslag verloren waarna de graaf van Leuven, Godfried III, hertog van Brabant werd en de macht van de Berthouts politiek gebroken werd.

Mogelijk zou één van de drie kerngebouwen van Oppem door de Berthouts overgelaten geweest zijn aan de ridders van Oppem?

Indien zo, dan komt het goed in aanmerking dat zich ten oosten van de Sint-Stefanuskerk bevindt, met name het Sterckxhof. De twee andere hoven zijn immers als vanouds toe te schrijven aan de ridders van Ophem.

Vooralsnog is deze hypothese niet onderbouwd door een bewijsstuk, maar het vermoeden groeit dat er in Oppem een herschikking, zoals hoger vernoemd, heeft plaatsgehad. Ook de regeling voor de meiseniers van Grimbergen wijst in die richting. In het werkstuk van de heer J. Anne de Molina is er ook sprake van meiseniedelieden (of meiseniers) die het voorwerp zijn geweest van een overeenkomst tussen de Brabantse hertog en de Berthouts en dit onmiddellijk na de slag van Ransbeek ("de slag van den hertogh in de wieg"). Dit betekent dat de meiseniers van Grimbergen, die als militie bij de Berthouts hoorden, als groep opgevangen of vermoedelijk overgedragen werden aan de hertogelijke militie of onder diens controle kwamen.

Vast staat dat het geopolitieke spel tussen de protagonisten van die Grimbergse oorlog, de hertog en de Berthouts, zeer bepalend was voor 'het land van Grimbergen'. Via schenkingen aan kerken en kloosters konden de Berthouts een groot deel van hun erfgoed veilig stellen.

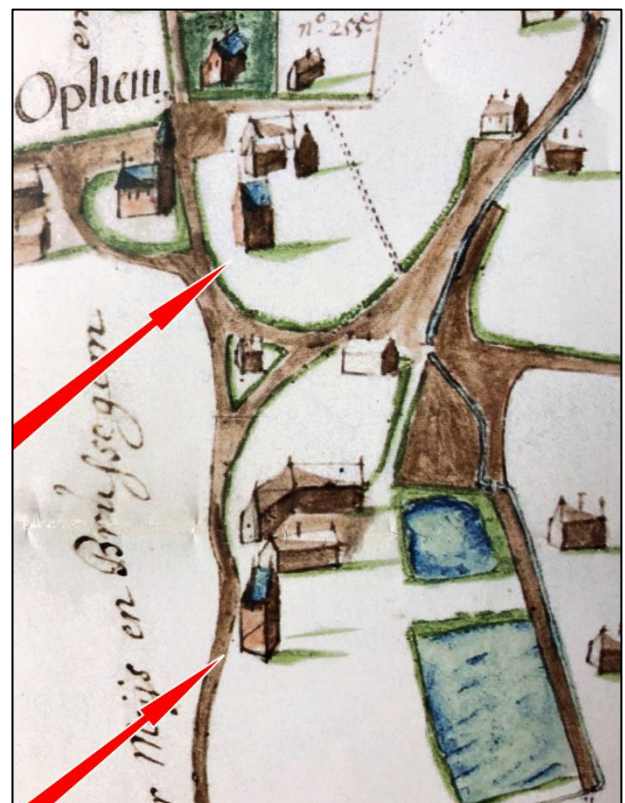
Bovendien was er Mechelen, waar een tak van de Berthouts met de steun van de Luikse prins-bisschop hun macht opnieuw konden consolideren als heren van Mechelen.

De Berthouts hadden weliswaar de veldslag verloren maar konden steeds rekenen op de steun van de Luikse prins-bisschop en op de paus van Rome. Deze hoge connecties hadden ze verworven na hun verdiensten tijdens de verovering van Jeruzalem (1ste kruisvaart).

Anderzijds had de vorming van het hertogdom Brabant door de strijd om de macht een eeuw vertraging opgelopen. De eerezucht van de Berthouts was daar niet vreemd aan.

Dit alles maakte dat ook de ordening van de adel binnen het Brabantse hertogdom eerder laat tot rust kwam. Het was hertog Jan 1 die na zijn overwinning op de Keulse Bisschop in Woeringen (1288) voor eendracht zorgde. De aanwezigheid van de Berthouts in deze veldslag was het bewijs dat de plooiën tussen de hertog en de heren van Grimbergen, glad waren gestreken.

Door de overwinning van hertog Jan strekte het hertogdom Brabant zich voor de volgende vijf eeuwen uit tot de landen van de Beneden-Rijn, tot "de landen van Over-Maas" zoals ze genoemd werden.

Oppem-dorp, bovenaan de donjon bij de kerk, onderaan de donjon van het Hof ten Steene (bron: caertboek abdij Grimbergen, 1699)

De toestand van Oppem wordt pas echt overzichtelijker vanaf 1386 wanneer het Hof ten Steen geboekt staat als vrijgoed van Jan en Gielis van Ophem.

Er komt pas lijn in de erfopvolging als zijn dochter Elisabeth van Ophem trouwt met Giselberth vanden Berghe.

Hun zoon Walraven vanden Berghe blijft echter kinderloos maar draagt het goed bij testament terug over op de nog bestaande bloedlijn van de van Ophem's die het goed nog een aantal generaties zullen beheren.

Uit het onderzoek is ook duidelijk gebleken dat de ridders van Oppem zich binnen de feodaliteit zeer goed hebben weten te handhaven.

De nabijheid van Brussel heeft hen daarbij die gelegenheid gegeven .

De Brabantse hertog liet zich voor het bestuur van het hertogdom bijstaan door de Staten van Brabant.

Dit bestuursapparaat kan gezien worden als een feodaal parlement waarin de drie standen vertegenwoordigd waren;

- de eerste stand of de geestelijkheid, vertegenwoordigd door prelaten en abten;
- de tweede stand of de adel, vertegenwoordigd door voornamelijk de hogere adel;
- de derde stand of de steden waarbij Brussel zeker vanaf de Bourgondische periode een belangrijke rol kreeg toebedeeld.

Brussel liet zich daarbij vertegenwoordigen door de 7 geslachten van Brussel. Via huwelijksbanden hoorden ook de ridders van Ophem bij deze geslachten.

Een tweede voorwaarde om deel te nemen aan het Bestuur van Brussel was dat de bestuursleden konden leven van de opbrengst van hun goederen, van de rente dus. Uit alles blijkt dat de ridders van Ophem aan die voorwaarde voldeden vermits ze in Brussel een vaste verblijfplaats hadden en ze voldoende inkomsten genereerden uit hun Oppemse hofsteden en vruchtbare kouters.

Naast hun administratieve activiteiten worden ze ook geregeld opgemerkt op de Coudenberg waar ze, tijdens de convocaties van de Staten van Brabant, deelnamen aan steekspeltornooien en er aantraden onder 'de Rotte van Gaasbeek'.

Kortom, de heren van Oppem waren heren van aanzien in Brussel en speelden gedurende enkele eeuwen een belangrijke rol in het hertogdom.

2.3. De typologie van de donjon in de lage landen

Enkele voorbeelden:

Het Torenhof in Kobbegem, gebouwd anno 1300.

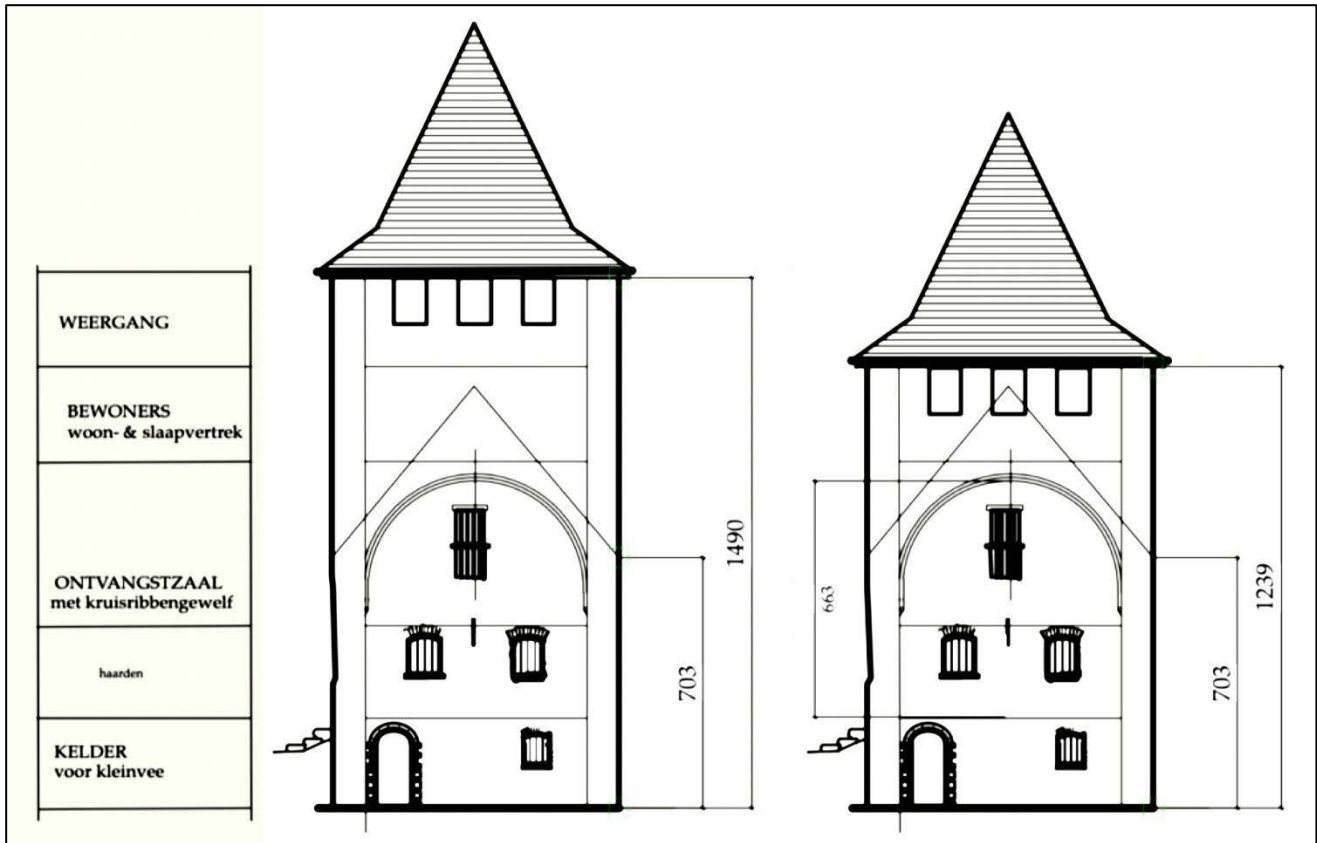
Hof ten Houte in Merchtem, gebouwd anno 1300.

Beiden werden gebouwd door de heer van Assche, tevens heer van Grimbergen, afstammeling van Elisabeth van Assche (1190-1240) en Willem I Berthout van Grimbergen.

Deze torens waren voornamelijk een statussymbool maar werden in tijden van oorlog en oproer gebruikt als toevluchtsoord.

Het Hof ten Houte dateert van omstreeks 1300 en werd in de 15de, 16de en 18de eeuw deels verbouwd (vensters en dakkapellen) en gerestaureerd.

Het middeleeuwse puntdak is bij beide voorbeelden nog bewaard gebleven

Hypothese van een ideale donjon.

De oorspronkelijke donjon.

2.4. De donjon van Oppem

Bestemming per bouwlaag in de hoge toren, een hypothese, van onder naar boven:

- kelder;
- woon- en ontvangstruimte (met gotisch gewelf);
- private woonvertrekken van de eigenaars;
- weergang of private slaapkamers voor de kinderen.

Bestemming per bouwlaag in kleinere toren; de vermoedelijk oorspronkelijke toestand:

- kelder;
- woon- en ontvangstruimte (met gotisch gewelf);
- private woonvertrekken van de eigenaars;
- onderdaaks verblijf van de kinderen.

De oorspronkelijke hoogte van de donjon kon vrij nauwkeurig bepaald worden.

Op grond van de resten van de oorspronkelijke natuurstenen treden van de trap die zich nog aftekenen in de ronding van de trappenschacht

konden we de hoogte van de treden en de hoogte van de verdieping met gotisch gewelf en dus ook de hoogte van de vloer van de eerste verdieping bepalen.

- Traphoogte van een trede in de donjon = 17,8 cm;
- De spiltrap tussen gelijkvloers en verdieping heeft 3 windingen of 42 treden en heeft dus een hoogte van 7m50.

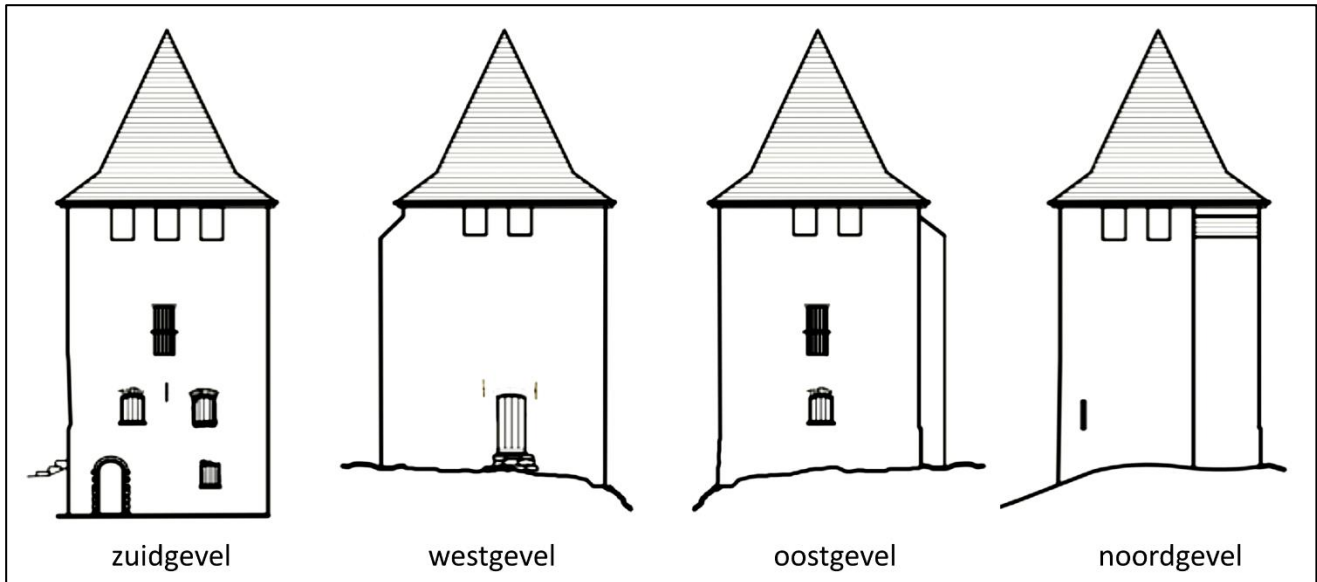
Om de zolder van de donjon te bereiken moet deze spiltrap nog hoger doorgelopen hebben dan het voorlopige schutdak en kon er eventueel nog een verdieping boven het gotisch gewelf gezeten hebben.

Een bewijs daarvoor was er niet, wel een sterk vermoeden dat na de ruiming van het steenmateriaal kon onderbouwd worden.

Het toeval en veel geluk heeft ons geholpen: rondom de donjon lag nog veel puin, bestaande uit baksteen en gobertangesteent.

De Gobertangesteent werd als gevelbekleding gebruikt.

De aannemer had alle stenen opgegraven en de gobertangestenen apart op palletten geplaatst.

Een beeld van de gevels van de donjon tot op hun originele hoogte.

Het was vrij snel duidelijk dat er meer gobertangestenen tussen lagen dan nodig was om de recente steenuitval aan te vullen.

De overschot aan gobertangestenen konden wellicht deze van de verdieping boven de zaal met gotisch gewelf zijn?

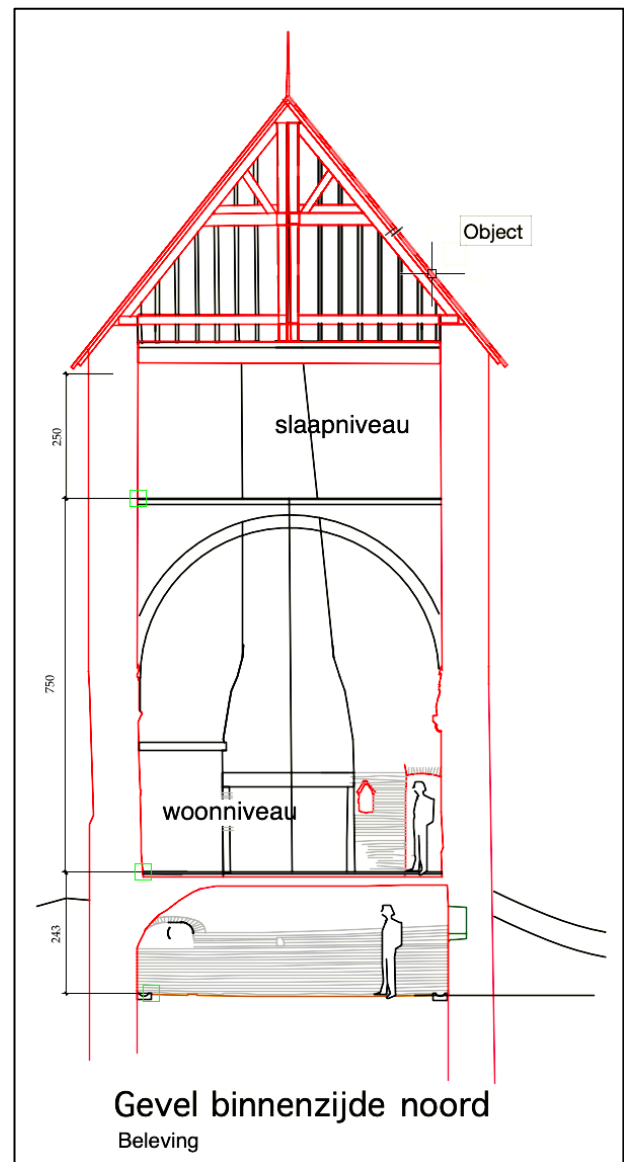
Mits het doortrekken van de gekende trapwinding(-en) kwamen we tussen vertrektrede en aankomsttrede uit op minstens 14 treden, of op een hoogte van een verdieping (2m50, balklaag inbegrepen) of de hoogte van één trappenwenteling.

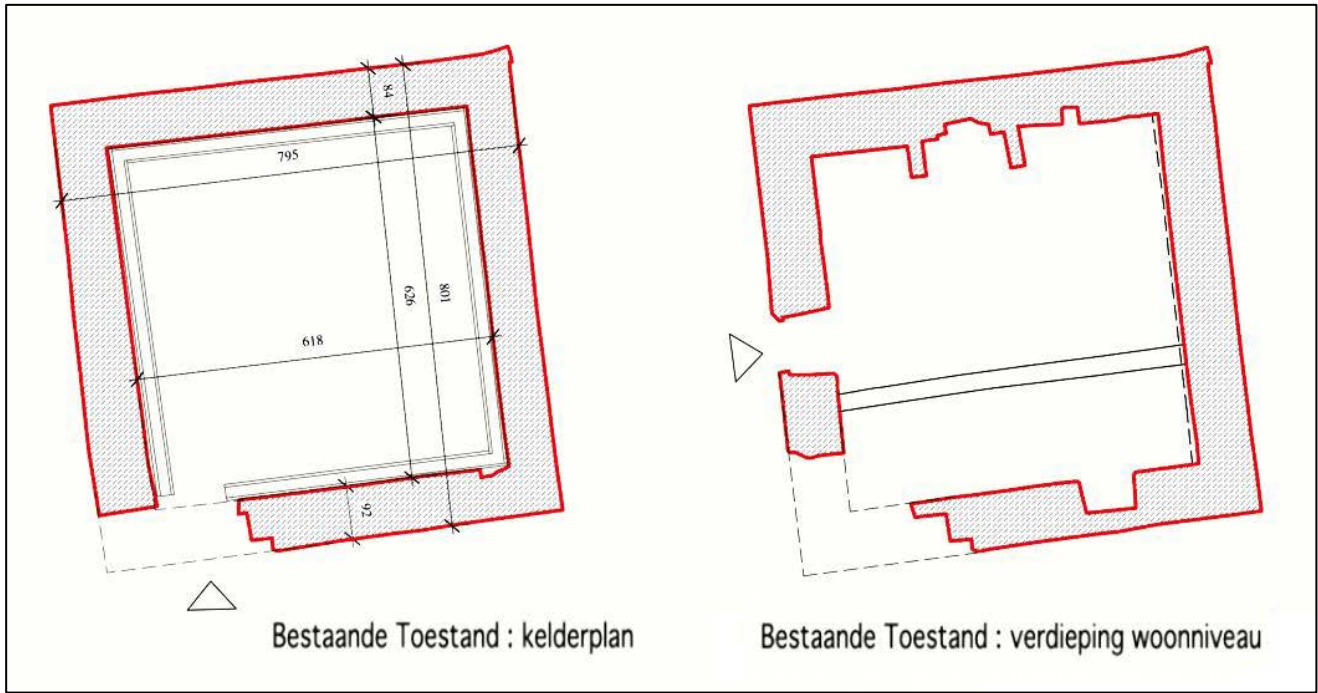
Gezien de omtrek van de donjon 4 gelijke zijden van 8m telt en dus 32 m omtrek heeft en de overschot aan gobertangestenen 80 m² aan gevelsteen bedroeg, kwam dit precies overeen met de oppervlakte van een verdieping; $32m \times 2,5 = 80 m^2$.

De bewoners hadden dus, na de verwoesting van de donjon in 1582 (door Farnese en zijn huurlingenleger), de stenen nooit geborgen.

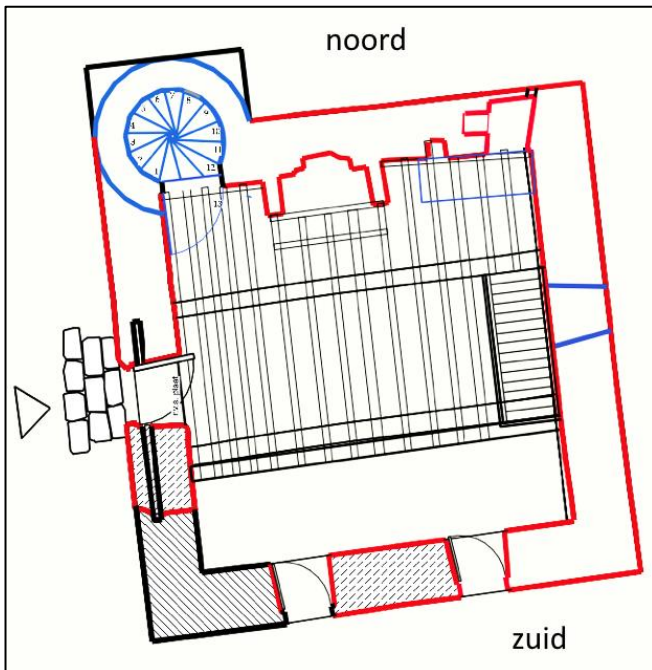
Men had een schutdak (een zadeldak) gewoon één verdieping lager geplaatst.

Met dit gegeven konden we de minimumhoogte van de oorspronkelijke donjon bepalen op 12m31 gerekend vanaf de keldervloer tot de basisrand van het middeleeuwse puntdak.

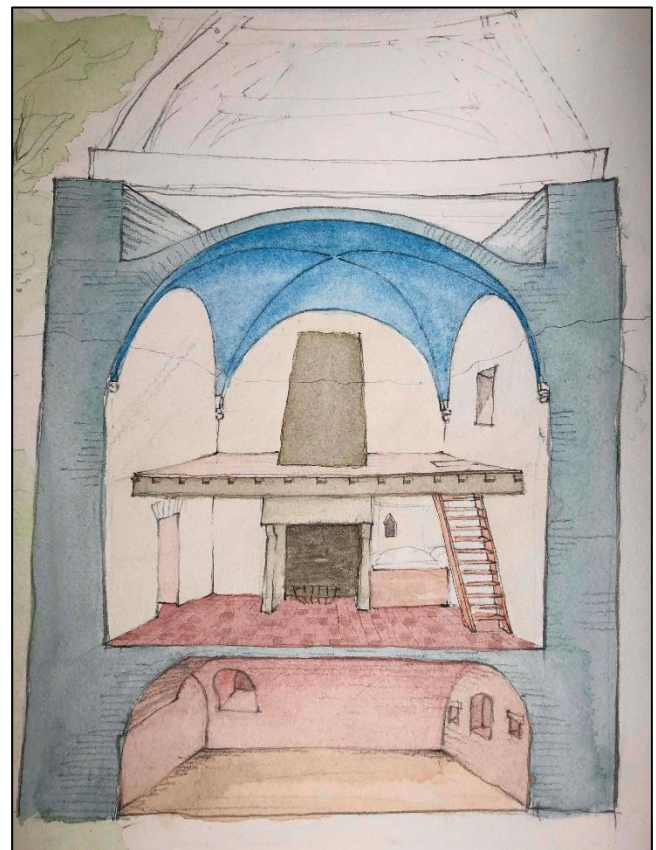

Plannen van de donjon voor de restauratie

- Plan:
optekening met vondsten:
- noordwesthoek: traptoren met spiltrap
 - noordoosthoek: nis met 'kluis' het geheel onder een kruisgewelf.

Interne schets: lagen en gewelf.

2.5. De conservering

*Toestand van de donjon,
augustus 2014.*

*Boven: plaatsing van het harnas
door MSC volgens de studie van Triconsult NV
door prof. dr. ir. D. Van Gemert,
2014.*

*Rechts:
einde onderschoeiing en ruwbouw,
2021.*

2.6. De noordwand van de donjon

De pijl wijst de halfsteense muur aan waar de natuurstenen spiltrap stond en die de schade verbergt veroorzaakt tijdens een belegering van de donjon.

De brand en doorbraak in de donjon dateert vermoedelijk uit het eind van de 16de eeuw toen ook in Londerzeel de Burcht van Willem De Zwijger werd 'afgebrand'.

Ook Grimbergen werd net als Brussel zwaar getroffen omdat velen, waaronder ook de paters Norbertijnen waren overgestapt naar "de nieuwe leer".

De Antwerpse protestanten waren na de *Spaanse Furie* (in 1576) naar Nederland, Duitsland en Engeland gevlucht.

De tweede exodus uit de zuidelijke Nederlanden vond plaats in 1582 nadat Brussel veroverd was door de hertog van Parma.

De derde exodus volgde na de val van Antwerpen in 1585 en daardoor waren de lage landen hun commerciële en culturele elite kwijt.

De donjon en het Hof ten Steene van Oppem in Meise zou vermoedelijk tijdens het beleg van Brussel door Farnese, in brand gezet geweest zijn. De brandschade is ook nu nog duidelijk te zien aan de gobertangestenen waarmee de buitenschil van deze donjon is gebouwd.

De brandschade is het best merkbaar op de noord- en westgevel. De Spanjaarden hadden de zwakste plaats van de donjon gekozen om in de donjon te dringen namelijk aan de noordzijde waar de haard en de spiltrap de muur waren gesitueerd en de muur niet zo massief was gebouwd als elders (de rode pijl verwijst naar die plaats).

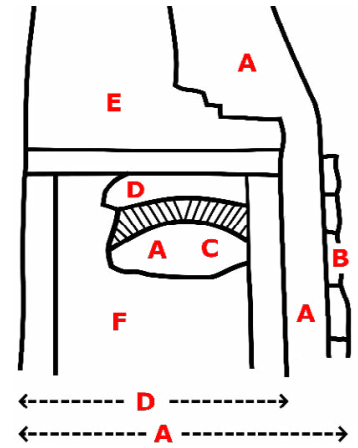
De noordmuur moet het begeven hebben want de huidige natuurstenen buitenschil is er later opnieuw voorgeplaatst.

De stenen op de westelijke muur zijn bolvormig verveerd. Dit is het gevolg van een hevige verhitting van de stenen, waarbij de buitenschil sneller afkoelt dan de kern van de steen die langer heet blijft en zijn buitenschil door de thermoshock afstoot.

Werffoto: brandschade op gobertangestenen.

De oudste haard "A" was de breedste en loopt door achter alle latere toevoegsels, deze haard was afgelijnd met natuurstenen wangen "B".

Deze oudste schouw is verdwenen en door een voorzethaard "D" met een boogvorm en een voorzetschouw "E" vervangen [hoewel mogelijk deze boogvorm eigenlijk een tussenfase tussen "A" en "D" is...].

Hierop werd ook de schouw van het achterliggende bakhuis "C" aangesloten.

Omdat deze aansluiting van het bakhuis aanleiding moet gegeven hebben tot rookinslag in de donjon, heeft men nog later een schermwand "F" gemaakt.

We gaan ervan uit dat er toen geen haard meer was maar wel een gesloten vuur, dus een stoof, die aangesloten werd op de schouw "E". Dit zou betekenen dat deze voorste schermmuur in zwarte stenen vermoedelijk uit de 19de eeuw dateert.

Rechts van de haard zien we een devotie-nis (de linkse pijl), daarnaast (rechtse pijl) merken we een slordige opvulling met tegelmateriaal van een opening naar een kluis en mogelijk de latrine, voorzien van een gleuf die uitzicht geeft op de Oppemstraat richting dorp van Wolvertem.

Boven de balklaag van de verdieping zien we, in de noord-oosthoek, de geboorte van de gewelfschaal voorzien van een hoofd waarvan enkel wat rood pigment op het hoofdvolume nog zichtbaar is. Zulke geboortes treffen we ook aan in alle hoeken van deze receptieele zaal.

De houten tussenvloer is uit een latere periode, vermoedelijk uit de 17de eeuw.

*Boven: de schouw, het kapelletje,
de muurnis en de kluis.*

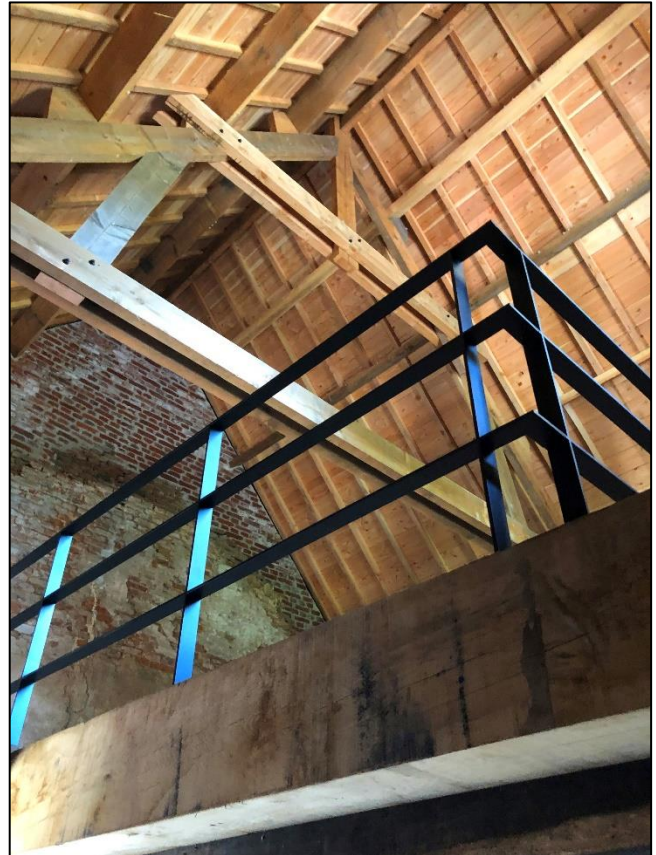

*De holle noorderwand,
plaats van een uitgebroken spiltrap.*

*De ronding van de spiltrap, met enkele resten
van de uitgebroken treden in de wand.*

2.6. De huidige toestand

3. De Sint-Stefanuskerk

3.1. De bouwtechnische ingreep

In het midden van de drie woonkernen staat nog steeds de Sint-Stefanuskerk. Vanaf 2006 werd ik als restauratie-architect door het gemeentebestuur gevraagd om samen met architect E. Wijns het restauratiedossier op te maken.

Het was duidelijk dat de westelijke muur (aan de inkompoort) zwaar aan het uitknikken was en de westgevel samen met de kerktoren dreigde in te storten.

Tijdens de opmetingen van de scheefstand ontdekten we dat de toren van het bakstenen zaalkerkje oorspronkelijk uit een houten vakwerk bestond. De houten hoekstijlen met korbelen zijn nu nog steeds aanwezig, net zoals de houten liggers die als draagvlak van de torenconstructie fungeren.

Men had het bij de “verstening” van de torenmantel in de 16de eeuw, niet gewaagd om die houten constructie uit te breken en deze in haar geheel te vervangen door een bakstenen torenmantel. Men had er integendeel voor gekozen de houten torenconstructie te laten staan en er een stenen torenmantel omheen te bouwen. De reden om in de 16de eeuw over te gaan tot een “verstening” zal wel de scheefstand van het vakwerk geweest zijn, waarschijnlijk ten gevolge van de zuidwestenwind vermits de toren naar het noordoosten stond uitgebogen.

Ook wij hebben aan die torenspits niet willen raken. Het verschil is dat we de huidige lichte scheefstand onder controle hebben gebracht en dat de toren nu op een soliede basis van de torenmantel rust nadat de muren opnieuw geconsolideerd werden.

Dat was nodig omdat de gevelsteen van de westelijke muur door de uitknicking losgeraakt was van het achterliggend metselwerk waardoor er holtes in dat metselwerk waren ontstaan. Deze holtes werden door middel van injecties met vloeïende mortel (*grout*) opgevuld waardoor de muren opnieuw homogeen gemaakt werden en, daar waar nodig, verstevigd werden met chemische ankers.

Tenslotte zorgen overhoekse ankers ervoor dat spatkrachten zich niet meer kunnen ontwikkelen.

3.2. De muurschilderingen

De Sint-Stefanuskerk verborg ook nog andere historisch waardevolle artefacten.

Tijdens de restauratie moest ook de lambrisering van de kerk gerestaureerd worden. Bij het uitnemen van de eikenhouten klossen, waarmee de lambrisering in de muur vast zat, kwam een deel van de gewitkalkte binnenbezetting vrij. Al vlug werd vastgesteld dat die bestond uit een flinterdunne luchtkalk en zag ik dat de onderliggende kalklagen pigment bevatten. Daarmee was het duidelijk dat er muurschilderingen onder de bepleistering zaten.

Het Agentschap van Onroerend Erfgoed en Johan Grootaers konden dit bevestigen en plaatsten de oorsprong van de muurschilderingen terug in de Bourgondische periode.

Lastenboeken werden opgemaakt om een aanbesteding uit te schrijven waaruit aannemer Jan Verbeke als deskundig restaurateur gekozen werd om in eerste instantie de muurschilderingen te fixeren. Een werk dat absoluut noodzakelijk was voor het behoud van deze muurschilderingen die naar periode, omvang en kwaliteit van uitzonderlijke waarde zijn.

De iconografie van deze muurschilderingen moet nog verder onderzocht worden maar op basis van de figuratieve expressie, van de vestimentaire elementen en van de techniek kunnen ze –onder voorbehoud van verder onderzoek– gedateerd worden als schilderwerk uit de 15de, mogelijk de 14de eeuw.

In het koor zien we enkele heiligen en boven de doorgang naar de sacristie staat het hoofd van een plaatselijke (?) edelman geschilderd. Op de zuidgevel van de zaalkerk staat een beul met een foltertuyg die verwijst naar een martelaarschap, mogelijk van de patroonheilige Sint-Stefanus.

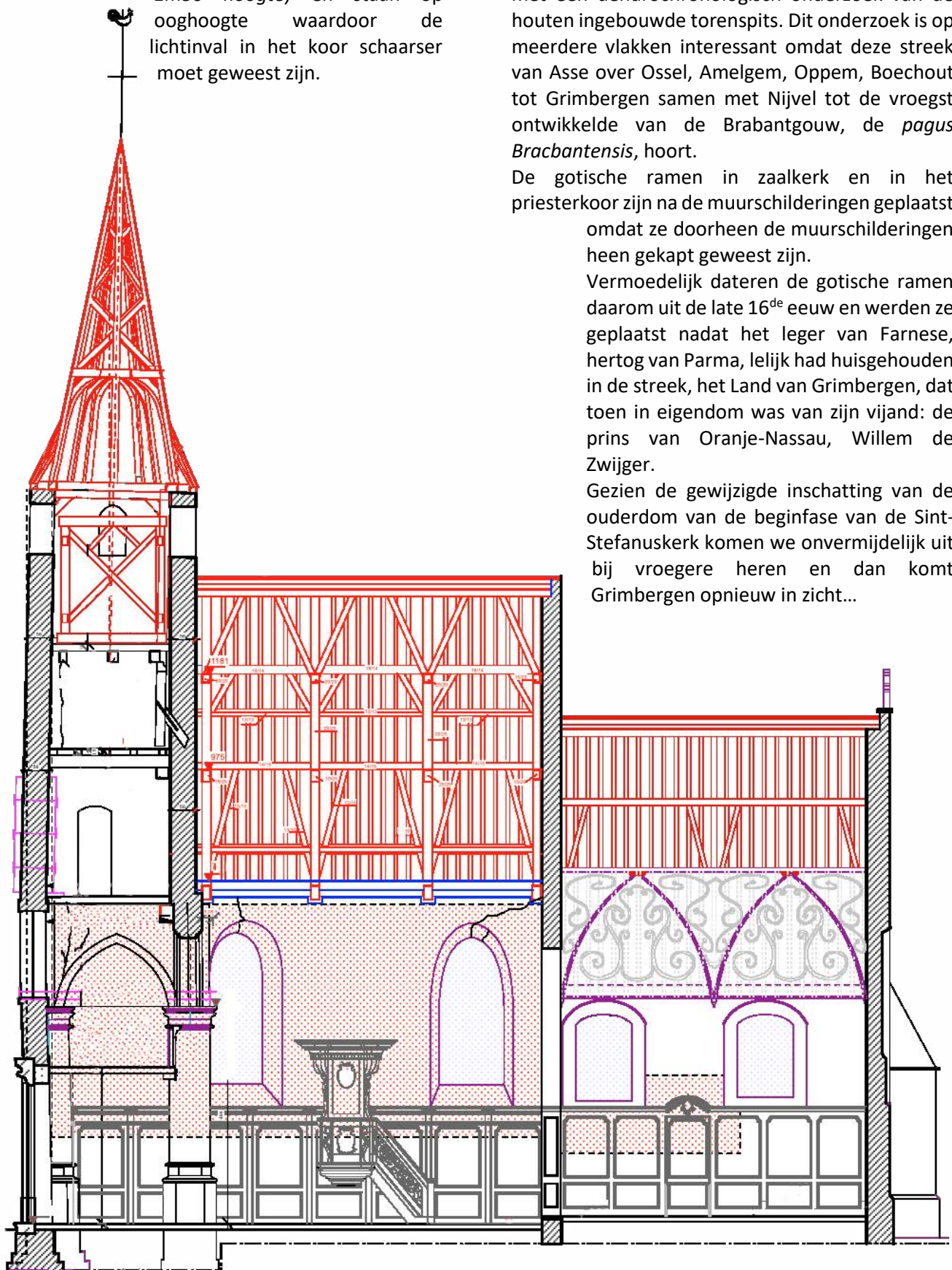
Op de noordwand van de zaalkerk staan ter hoogte van het preekgestoelte enkele heiligen.

Op het hoogkoor, het orgelniveau, merken we een landschap op waarin een hert en een jager (?) voorkomen.

Aangezien de muurschilderingen van de zaalkerk tot in het priesterkoor doorlopend zijn aangebracht, stammen ze uit dezelfde periode.

Het gebouw van het priesterkoor bleek echter nog ouder te zijn omdat achter de muurschilderingen nog oudere dichtgemetselde ramen gevonden werden terwijl er in de aansluitende zaalkerk geen

oudere sporen meer gevonden werden. Het betreft één raam in de noordgevel en één in de zuidgevel dus beiderzijds van de plaats van het eerste altaar. De ramen zijn opmerkelijk klein (1m breedte op 1m30 hoogte) en staan op ooghoogte waardoor de lichtinval in het koor schaarser moet geweest zijn.

Vermoedelijk zal de eerste kerk zich beperkt hebben tot een gebedshuisje, een kapel die niet groter was dan het huidige priesterkoor.

Een juiste datering van dit gebedshuis hangt samen met een dendrochronologisch onderzoek van de houten ingebouwde torenspits. Dit onderzoek is op meerdere vlakken interessant omdat deze streek van Asse over Ossel, Amelgem, Oppem, Boechout tot Grimbergen samen met Nijvel tot de vroegst ontwikkelde van de Brabantgouw, de *pagus Brabantensis*, hoort.

De gotische ramen in zaalkerk en in het priesterkoor zijn na de muurschilderingen geplaatst omdat ze doorheen de muurschilderingen heen gekapt geweest zijn.

Vermoedelijk dateren de gotische ramen daarom uit de late 16de eeuw en werden ze geplaatst nadat het leger van Farnese, hertog van Parma, lelijk had huisgehouden in de streek, het Land van Grimbergen, dat toen in eigendom was van zijn vijand: de prins van Oranje-Nassau, Willem de Zwijger.

Gezien de gewijzigde inschatting van de ouderdom van de beginfase van de Sint-Stefanuskerk komen we onvermijdelijk uit bij vroegere heren en dan komt Grimbergen opnieuw in zicht...

DRIE HERBERGRUZIES

Marc Gillisjans

Hasseltberg, 1872

Bron: R.A. Anderlecht: inv. I 38: Hof van Beroep, reeks 2, 2233.

De feiten: op 14 januari 1872 werd de veldwachter van Meise door de dochter van de weduwe Sammels geroepen om een slaande ruzie te komen stilleggen.

15 januari 1872.

Op die datum vinden we in het dossier een Pro Justitia opgemaakt in het Nederlands door **Jean Van Humbeek**, veldwachter te Meise. We verkortten en vereenvoudigden enigszins zijn schrijven:

op 14 januari ben ik geroepen door Louise Sammels dochter van de weduwe Antoine Sammels, herbergierster te Hasselt, gehucht van Meise, om mee te komen daar drie personen in hun herberg al twee uur bezig waren ruzie te maken en te vechten. Het waren Van den Eede, Leemans en Van der Veken.

Ik ben daar gekomen en zag deze personen in staat van dronkenschap, bezig ruzie te maken en verzocht hen twee maal de herberg te verlaten maar zij weigerden.

Van den Eede zei dat ik een flaüt was en dat ze met mij geen affaires hadden.

Ik kreeg ze buiten maar Van den Eede smeed zijn vest terug binnen en daagde mij uit om te vechten.

Hij bleef aan de deur staan en dreigde ermee mij kapot te zullen maken.

Op dat ogenblik kwamen drie andere mij onbekende gasten binnen die zich onmiddellijk bij de drie genoemden aansloten en ook ruzie zochten.

Ik verbood aan de zoon Sammels nog bier te schenken en na getrek en geduw met de andere herbergbezoekers zijn ze dan toch buiten gesprongen waarbij De Raedemaecker een slag op zijn hoofd kreeg van een der drie onbekenden. Het waren De Baeck, De Groen en Moerenhout, een zoon van Judocus.

Buiten staande hebben dezen dan de deur van de herberg open gestampt en ze uit haar hengsels gerukt en ze bleven maar roepen dat ze mij en de zoon Sammels zouden kapotmaken.

De Leenheer en Verrijcken zagen dat ze kasseistenen aan het uitbreken waren om mee te smijten.

Ik stel proces-verbaal op wegens straatlawaai, braak en slagen.

15 januari 1872.

Nederlandstalige Pro Justitia, proces-verbaal opgemaakt door Josephus Verrijcken, schepen en ambtenaar van politie te Meise:

Die dag ging om 9 uur **August Sammels**, 28 jaar, wonend bij zijn moeder Petronella Van Hemelrijck, weduwe van Antoine Sammels, herbergierster aangifte doen op het gemeentehuis van Meise.

Hij verklaarde dat gisteren omtrent 19 uur in de herberg de genaamde Jan Leemans, zoon van Carolus, Emmanuel Van der Veken, zoon van Judocus, beiden uit Rode en Sebastien Van den Eede, wonend bij zijn stiefvader Jean Baptiste Gillis te Nerom, binnenkwamen.

Ik was aan het dominospelen met Josephus Van Humbeek en Frederik De Leenheer.

Jan Leemans wierp onze dominostenen tegen de grond en de drie begonnen tegen al de andere gasten ruzie te zoeken en bijzonder tegen Ludovicus Verrijcken.

Omdat niemand door het geruzie en lawaai nog onze herberg durfde binnenkomen ben ik na twee uur de veldwachter gaan roepen.

Op sommatie van deze weigerden ze buiten te gaan en ze waren dronken.

Drie ons onbekenden kwamen toen binnen en voegden zich onmiddellijk bij de drie ruziemakers.

Van den Eede trok zijn jas uit om te vechten.

Het is ons gelukt met enkele andere gasten ze buiten te krijgen en het is dan dat ik op mijn linker duim een slag heb gekregen maar ik kan niet zeggen door wie.

Buiten zijnde hebben ze belet dat de mensen die wilden weggaan nog naar buiten konden komen en hoorde ik roepen: "kunnen we hem vandaag niet hebben wij zullen hem wel krijgen, die met zijn moustache, dien strontchampetter".

Dit is gezien geweest door Joseph van Humbeek, Frederik De Leenheer en Ludovicus Verrijcken.

16 januari 1872.

De veldwachter legt de eed af (met de verklaring dat zijn proces-verbaal de gehele waarheid is) in handen van schepen Josephus Verrijcken van Meise.

Om 9 uur - proces-verbaal:

Josephus Van Humbeek, 27 jaar, beaamt de voorgaande getuigenis van Sammels en denkt dat zijn

kwetsuur is toegebracht door een van de drie laatst binnengekomenen.

Ludovicus Verrijcken, 49 jaar, beaamt de voorgelezen getuigenis van de voorgaande.

Nerom, 1887

Bron: R.A. Anderlecht: inv. I 23: Hof van Beroep, correctioneel, 1300.

Op 7 juni 1887 wordt door de gendarmen Jean Schmitz en Louis Kornelis met dienst te Nerom een Franstalig proces-verbaal opgemaakt ten laste van Egide Verbruggen uit Nerom, die beticht wordt van slagen en verwondingen.

Ze verhoren verschillende getuigen en de betichten en bevestigen dat tot hen gekomen is met volgende klacht:

Pierre Jean Wijns, 56 jaar, herbergier te Nerom.

Op zondag 10 mei ¹ omtrent 11 uur was ik in de herberg van De Wit met Antoine Cnops, François Cools, François Vandenbranden, Jean Verhasselt en Egide Verbruggen.

Plots heeft Verbruggen mij zonder enige aanleiding vastgegrepen en op de tafel gesmeten.

Ik heb hem op mijn beurt geslagen en de herbergier heeft ons dan aan de deur gezet.

Nog steeds in handgemeen heeft Verbruggen mij dan gevraagd hem te lossen wat ik ook deed maar hij heeft me dan opnieuw geslagen en op de rug geworpen in de gang van de herberg.

Hij deed een van zijn klompen uit en heeft mij ermee verschillende keren op het hoofd geslagen.

Ik riep om hulp maar niemand kwam en het is slechts door de doortastendheid van mijn echtgenote dat ik naar huis ben kunnen gaan.

Ondertussen heeft hij mij nog drie keer geslagen en op de kasseien gesmeten.

Ik weet niet waarvoor hij dit deed want tevoren had ik hem nog enige druppels betaald.

François Vandenbranden, 19 jaar, zoon van wijlen Pierre, wonend te Nerom.

Op zondag 8 mei rond 11 uur was ik in de herberg van De Wit, waar Wijns en Verbruggen een klein dispuut hadden.

Ik zag Wijns opstaan en zich dreigend naar Verbruggen begeven en toen zijn ze beiden beginnen vechten.

De waard is er tussengekomen, heeft ze aan de deur gezet en deze op slot gedaan.

Ik ben niet opgestaan om buiten te gaan kijken en weet dus niets meer.

Jean Verhasselt, 22 jaar, zoon van Joseph, landbouwer te Nerom.

Ik was in de herberg van De Wit op 8 mei toen Wijns en Verbruggen in discussie waren, waarvoor weet ik niet maar ik hoorde Wijns Verbruggen provoceren.

Ze begonnen te vechten en de herbergier zette ze buiten.

Daar hoorde ik ze nog vechten maar ik ben niet meer gaan ijenen.

Jean De Wit, 35 jaar, herbergier te Nerom.

Geeft identiek dezelfde verklaring als Verhasselt en voegt er aan toe: toen ik de deur terug opendeed zag ik dat Verbruggen Wijns op de grond hield maar ik zag niet dat hij slagen gaf.

Pierre Antoine Cnops, 52 jaar, landbouwer te Wolvertem.

Op 8 mei hadden Verbruggen en Wijns een discussie en ze begonnen mekaar te stompen en te slagen waarna de waard hen buitenzette.

Daar zijn ze terug beginnen vechten en ik ging kijken en zag Verbruggen Wijns op de grond houden.

Dan heb ik ze gescheiden en ben ik terug de herberg binnengegaan. Verder weet ik niets.

François Cools, 33 jaar, handelaar in gevogelte uit Wolvertem. Hij legt dezelfde verklaring af als Cnops.

Egide Verbruggen, 25 jaar, zoon van François, *élagueur* (= boomsnoeier) te Wolvertem.

Op 8 mei om 11 uur was ik in de herberg bij De Wit waar ook Wijns was. Deze reclameerde mij 1 franc en ik zei dat ik hem maar 40 centimes moest.

Aan de deur staande provoceerde hij mij en toen zijn we buitengegaan en beginnen vechten.

Wijns heeft mij erg in de vinger gebeten.

Ik heb gevraagd mij los te laten wat hij deed.

Ik heb hem dan nog enkele stompen gegeven, hem omvergegooid en daarna nog enkele goede slagen met mijn klomp.

¹ De andere getuigen verklaren allemaal dat het zondag 8 mei was. De 10de mei viel dat jaar 1887 inderdaad op een dinsdag.

10 juni 1887.

Het proces-verbaal komt toe op het parket van de rechtbank. Als beschuldigen worden ingeschreven:

- o Egide Verbruggen, 26 jaar, landbouwer uit Wolvertem; en,
- o Pierre Jean Wijns, 55 jaar, herbergier en landbouwer uit Wolvertem.

Slozen, 1886

Bron: R.A. Anderlecht: inv. I 23, Hof van Beroep, correctioneel: n° 637.

De feiten: in de nacht van 5 op 6 september 1886 werd in de herberg van de weduwe Verlinden te Slozen Cornelius Van den Brande uit Westrode afgeslagen.

21 september 1886.

Er wordt een Nederlandstalig proces-verbaal opgesteld te Wolvertem door schepen Ferdinand Boon, ambtenaar van politie, naar aanleiding van een verklaring afgelegd door Cornelius Van den Brande.

Is verschenen **Cornelius Van den Brande**, 29 jaar, wonend te Westrode bij zijn vader Charles, die verklaart in de nacht van 5 op 6 september 1886 in de herberg van de weduwe Verlinden door verschillende personen te zijn mishandeld en afgeslagen alleen omdat hij een opmerking maakte over de slagen die deze personen iemand gaven die hij niet kende.

Van diegenen die hem mishandelden had hij herkend: Benoît van den Driessche²; Frans Van den Driessche³, beiden uit Slozen; Jean van Heymbeeck⁴ die bij zijn vader woont, uit de Pluimennest te Londerzeel en Joseph⁵ en Jean Pierre⁶ Verlinden, zonen van de weduwe Verlinden.

Zij hadden hem vastgepakt, geschopt, geslagen en opgesloten in een stal; na enkele minuten lieten ze hem terug buiten en sloegen daar nogmaals op hem. Een van hen, ene Van den Driessche, had hem met een mes gestoken.

² Zoon van Joseph en Anne Marie De Smedt, geboren te Wolvertem op 20.02.1855 en er wonend, landbouwer, gehuwd, zonder kinderen, niet begoed en van goed gedrag.

³ Zoon van Anne Catherine Van den Driessche, geboren te Wolvertem op 19.02.1865, landbouwer, vrijgezel, niet begoed en van goed gedrag.

⁴ Soms ook Pierre Jean Van Heymbeeck genoemd, zoon van Louis en Elisabeth Geens, geboren te Londerzeel op 19.09.1856, vrijgezel, metsers, niet begoed en van goed gedrag. Bij hem wordt ook vermeld dat hij een *instruction*

Daarna eisten de zonen Verlinden dat hij 3,5 francs schadevergoeding zou geven en omdat hij dit niet wilde betalen hebben ze zijn *paletot* (= overjas) uitgetrokken en bijgehouden als onderpand.

Daarna had Joseph Van den Driessche⁷ hem buitengesmeten. Hij was vervolgens met de hulp van een andere jongen naar huis gesukkeld.

Ten gevolge hiervan was hij verschillende dagen bedlegerig geweest en kon hij nog altijd nauwelijks werken.

Als getuigen wees hij aan: Jérôme Van Eeckhoudt, zoon van de weduwe Van Eeckhoudt uit de Patattestraat; Charles Devos, wonend bij zijn vader Charles in den Boskant; François De Bondt, wonend bij zijn vader Jean in de Patattestraat en François Timmermans, wonend bij zijn vader Jean te Westrode. Hij ondertekent zijn verklaring niet, zijnde ongeleerd.

Dezelfde dag komen ook volgende getuigen hun verklaring afleggen bij schepen Boon:

Jérôme Van Eeckhoudt.

Die verklaart gezien te hebben dat de twee Van den Driessche's en Van Heymbeeck Van den Brande mishandelden, maar niet gezien te hebben of er messteken werden gegeven. De twist was reeds begonnen toen hij de herberg binnenkwam. Hij tekent zijn verklaring.

Charles Devos.

Verklaart gezien te hebben dat de twee Van den Driessche's en misschien nog iemand anders aan het vechten waren met Van den Brande.

Ze sloten hem in de koestal op en wanneer ze hem er terug uithaalden sloegen de twee Van den Driessche's en de broers Verlinden hem terug af.

Later zag ik dat Van den Brande bloedde maar ik weet niet wie het heeft gedaan.

Men heeft dan Van den Brande gedwongen zijn *paletot* af te geven als vergoeding van de gebroken glazen en vensterruit voor 3 francs.

Het was toen 2 à 3 uur in de nacht van 5 op 6 september.

Hij tekent zijn verklaring.

élémentaire kreeg. Bij de jongens van Wolvertem wordt hier niets over vermeld.

⁵ Zoon van wijlen Louis en Anne Catharine Stallaert, geboren te Wolvertem op 05.07.1859, landbouwer, vrijgezel, niet begoed, soldaat geweest en van goed gedrag. Hij woonde van 22.11.1875 tot 23.05.1879 te Molenbeek.

⁶ Broer van de voorgaande, geboren te Wolvertem op 12.08.1861, landbouwer, vrijgezel, niet begoed en van goed gedrag. Ze woonden te Slozen wijk C huis 220.

⁷ Hier vergist hij zich want een Joseph Van den Driessche werd niet vernoemd.

EEN VERDWAALD SCHILDERIJ KOMT TERUG THUIS

Jules Van Campenhout

° Meise 28.08.1901
+ Meise 03.03.1980

*gedurende 30 jaar
burgemeester van Meise
01.01.1947 – 31.12.1976*

Berla houdt zich niet alleen bezig met opzoeken, publicaties, archiefwerking, activiteiten,...

We kijken ook voortdurend uit naar zaken die betrekking hebben op onze gemeente en die ergens anders rondzwerven.

En als we kunnen proberen we die dingen terug naar hier te halen.

Veilingen worden dan ook goed in de gaten gehouden.

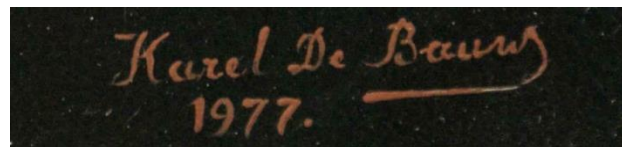
Onlangs verscheen er een schilderij van een Meisese oud-burgemeester op zo'n veiling en een van onze alerte bestuursleden, Gust De Bondt, was er snel bij om het voor Berla in handen te krijgen. De origine van het doek is op dit ogenblik niet erg duidelijk, evenmin als de verblijfplaatsen sinds het geschilderd werd. De verkoper was een handelaar die het zelf op een veiling op de kop had getikt...

In ieder geval zijn we blij dat een stukje erfgoed op deze manier tenminste terug thuis raakte...

De schilder was zijn streekgenoot Karel De Bauw (Asse, 08.01.1909 – 01.02.2002).

Het is een olieverfschilderij op doek, 60 x 70 cm (ingekaderd 83 x 93 cm) en toont Jules Van Campenhout met burgemeesterssjaap en ereteken.

Het is gesigneerd en gedateerd:

Er zijn vooraan op de kader nog twee gegraveerde schildjes aangebracht:

Een degelijke werking van onze VZW garanderen, het kost allemaal handenvol geld.
En het lidgeld alleen dekt deze kosten natuurlijk niet.
Daarom zijn we onze sponsors, die ons financieel en logistiek willen steunen, zeer erkentelijk.

**Interesse om ons gezamenlijk erfgoed ook een hart onder de riem te steken?
Of gewoon te tonen dat je de doelstelling van onze kring een warm hart toedraagt?
Neem dan gerust contact op met ons via erfgoedberla@live.com**

Als sponsor word je een heel jaar lang op onze website, in al onze publicaties en in al onze nieuwsbrieven en flyers vermeld. En die hebben momenteel een oplage hebben van meer dan 1300 emailadressen.

Bijkomend worden er tientallen papieren exemplaren van dit alles bij vrije beroepen, rusthuizen, culturele centra, in het gemeentehuis en bibliotheek enz. verspreid.

Vanaf een sponsoring van € 100 is de sponsor vrij om een banner of een reclamebord op een van onze jaarlijkse evenementen te zetten. We vragen wel dat de sponsor dan zelf instaat voor de aanlevering en de plaatsing.

Als kers op de taart wordt bij sponsoring de opmaak gratis door onze graficus gedaan, eventueel wordt er ook een rechtstreekse doorklikmogelijkheid of QR naar jouw eigen website voorzien.

We leveren natuurlijk een betalingsattest af dat je voor inbreng in de algemene onkosten van jouw bedrijf kan gebruiken.

Jan, Dirk, Hedwig
Het Berla-sponsorteam.

**SPONSORS
GEZOCHT**

Bezoek onze Facebook pagina,
je vindt ze op <https://www.facebook.com/erfgoedberla>

facebook

Den beiaard

TAVERNE - RESTAURANT

keuken open van 12u tot 22u
dinsdag en woensdag gesloten - open op feestdagen

Brusselsesteenweg 48 - 1860 Meise - 02 269 70 04

M

timaya

BROOD EN BANKETBAKKERIJ

Hoogstraat 87 - 1861 Wolvertem
02 310 55 68 - bartdenbakker@timaya.be

Bij S-Line Fitness werken we met een uitrusting van de hoogste en beste kwaliteit.
We helpen je om je doel te bereiken naar een gezonde en fitte levensstijl.

BRENG ONS EEN BEZOEKJE

S-Line Fitness
Brusselsesteenweg 58b
1860 Meise

Tel: +32 470 93 92 72
Email: info@slinefitness.be

Maandag 16:00 - 22:00
Di-Wo-Do-Vr 07:00 - 14:00 | 16:00 - 22:00
Zaterdag - Zondag 09:00 - 16:00
Feestdagen 09:00 - 14:00

Van Ossel

Keukens, badkamermeubelen & inbouwkasten

Wilgenlaan 17 bus1
1861 Wolvertem (Meise)

Tel: 02/269.91.02

E-mail: van.ossel.keukens@telenet.be

www.vanosselkeukens.be

ilwa

DAKWERKEN

LANIN W.

Begonialaan 10
1853 Strombeek-Bever

email: willem.lanin@skynet.be

Tel./Fax: 02 267 83 06

Uw KBC-Verzekeringsagent, altijd een stapje voor

Vestiging Wolvertem

VEILINGLAAN 12 - 1861 WOLVERTEM
T.+ 32 2 269 33 02

wim.van.campenhout@verz.kbc.be
<https://www.kbcagent.be/zvc>

Vestiging Londerzeel

MECHELSESTRAAT 20 - 1840 LONDERZEEL
T.+ 32 52 30 33 58

wim.van.campenhout@verz.kbc.be
<https://www.kbcagent.be/zvc>

4 redenen om klant te zijn bij KBC

Kies de zichtrekening die het best bij je past

Van gratis tot heel veel extra's. Open nu online en je krijgt dadelijk je rekeningnummer.

Simuleer je hypothecaire lening

Bereken in 2 minuten hoeveel je woonkrediet of hypothecaire lening kost.

Advies nodig? Op kantoor en...bij je thuis

Advies nodig en geen tijd om naar je kantoor te gaan? Met (video) chat staan onze experts voor je klaar tot 22 uur en op zaterdag tot 17 uur!

Wat is KBC Mobile?

Dé referentie in de banksector. Al meer dan een 600.000 klanten gebruiken KBC Mobile voor hun banktransacties. Download KBC Mobile nu!

KBC BANK MEISE

BRUSSELSESTEENWEG 19 - 1860 MEISE

Tel: + 32 2 272 72 00

Fax: 02 272 72 01

meise1@kbc.be

Maandag	09.00 - 12.30	12.30 - 18.00 Enkel op afspraak
Dinsdag	09.00 - 12.30	12.30 - 18.00 Enkel op afspraak
Woensdag	09.00 - 12.30	12.30 - 18.00 Enkel op afspraak
Donderdag	09.00 - 12.30	12.30 - 18.00 Enkel op afspraak
Vrijdag	09.00 - 12.30	12.30 - 18.00 Enkel op afspraak

Ontdek het volledige aanbod

[Betalen en zelf bankieren](#)

[Spaarproducten](#)

[Pensioensparen](#)

[Beleggingsproducten](#)

[Lenen](#)

[Verzekeren](#)

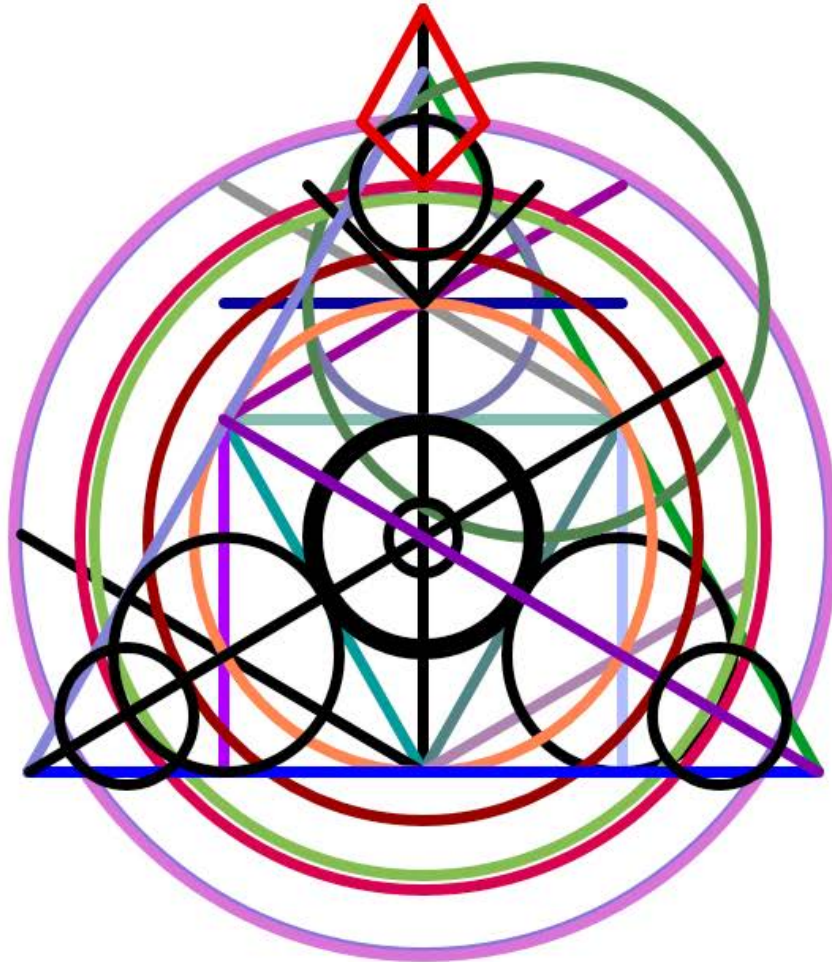
www.archi-tect.be bv bvba

ingeschreven bij de Vlaamse Orde van Architecten, stamnummer B400222

1860 Meise & 1000 Brussel

email@archi-tect.be T. 0475.529.910

Architect Walther DeCleyne + speciale technieken

ARCHITECT

SOMEONE WHO SOLVES PROBLEMS
YOU DIDN'T KNOW YOU HAD
IN A WAY YOU DON'T UNDERSTAND!
ALSO WIZARD, MAGICIAN

SENSE OF CO-HOUSING WITH NATURE®

Café OSSEL-STAR

Bij Nico & Sofie

Kasteelstraat 12

1785 OSSEL (Brussegem)

052 57 01 60

Openingsuren:

Ma-zat vanaf 10u

Zondag vanaf 8u (Periode April – September)

Zondag vanaf 8u30 (Periode Oktober – Maart)

GESLOTEN op woensdag

70

1949 - 2019

Banden ROELANTS
ceva tyre network

Merchtemsesteenweg 154

1861 Wolvertem (Meise)

Tel.: 02/269.11.99 - info@bandenroelants.be

www.bandenroelants.be

Aanbevolen door alle leasingmaatschappijen